

Doc. No. 1S-26-O-11-4/2-2

STRATEGIJA ZA PROVEDBU OKVIRNOG SPORAZUMA O SLIVU RIJEKE SAVE

travanj 2011.

Sadržaj

1.	Uvod	5
2.	Okvir za prekograničnu suradnju u slivu rijeke Save	6
2.1.	Prirodna osnova suradnje	6
2.2.	Pravni okvir suradnje	6
2.3.	Mehanizmi suradnje	8
3.	Sadašnji status provedbe <i>Okvirnog sporazuma</i>	12
3.1.	Plovidba	12
3.2.	Upravljanje vodama	13
3.3.	Druge aktivnosti važne za provedbu <i>Okvirnog sporazuma</i>	14
3.4.	Naučene lekcije	15
4.	Konkretni ciljevi provedbe <i>Okvirnog sporazuma</i> i mjerenje njihova ispunjavanja	17
4.1.	Plovidba	17
4.2.	Upravljanje riječnim slivom	21
4.3.	Upravljanje poplavama	25
4.4.	Sprječavanje i kontrola akcidenata	28
4.5.	Višesektorska pitanja	29
5.	Sudjelovanje javnosti i uključivanje zainteresiranih strana u provedbu <i>Okvirnog sporazuma</i>	32
6.	Praćenje provedbe <i>Okvirnog sporazuma</i>	34
7.	Dodaci	36
	Dodatak 1: Popis tijela nadležnih za provedbu <i>Okvirnog sporazuma</i>	37
	Dodatak 2: Popis predstavnika Savske komisije	38
	Dodatak 3: Popis skraćenica	39
8.	Izvori	41

1. Uvod

Kako bi se osigurala djelotvorna provedba *Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save (Okvirni sporazum)* [1], Međunarodna komisija za sliv rijeke Save (Savska komisija) počela je razvijati strategiju za provedbu *Okvirnog sporazuma* već tijekom jeseni 2005. godine, ubrzo nakon uspostave Savske komisije.

Na temelju postojećeg okvira [1,2,3], dovršena je prva *Strategija za provedbu Okvirnog sporazuma* [4], a nakon toga ju je Savska komisija i formalno prihvatila 2008. godine, slijedom procesa koji je uključio niz stručnjaka i zainteresiranih strana iz sliva rijeke Save.

Međutim, zbog stalnog napretka u provedbi *Okvirnog sporazuma* tijekom proteklih godina, kao i zbog neprestanih promjena "okoliša" provedbenog procesa tijekom istog tog razdoblja, ažuriranje postojeće *Strategije* postao je ne samo logičan, već i nužan korak.

Konkretno govoreći, snaga i funkcionalnost sustava provedbe *Okvirnog sporazuma* dodatno su poboljšani. [5]. Ostvarena su i neka važna postignuća [6-16], a glavnina aktivnosti predviđenih aktualnom *Strategijom* pokrenuta je ili već ostvarena. Ujedno su identificirani izazovi i prepreke za provedbu *Okvirnog sporazuma*.

Uspostavljena je suradnja s nizom organizacija i institucija, a stečeno je i iznimno iskustvo iz drugih riječnih slivova u Europi i šire, pri čemu su u prvi plan došla novija i sve važnija pitanja kojima će se biti potrebno baviti i u budućnosti.

Priprema i provedba projekata relevantnih za provedbu *Okvirnog sporazuma* s vremenom se pretvorila u okosnicu čitavog procesa. Osigurano je financiranje nekoliko presudnih projekata, a identificirani su i budući prioritetni projekti, oko čega je postignut dogovor uključenih zemalja. Nekoliko projekata kao vrijedne je prepoznala i Europska komisija, koja ih je uvela u *Akcijski plan* u kontekstu *Strategije EU za dunavsku regiju* [17], što će zasigurno predstavljati relevantan okvir provedbe projekata povezanih s *Okvirnim sporazumom* u budućnosti.

Na kraju, niz procesa i događaja te njihovih rezultata, ne samo u okviru sliva rijeke Save [18-21], već i na razini Dunava [22-24] i Europe [17,25,26], doveo je do zaključka kako valja ponovno promisliti o provedbi *Okvirnog sporazuma* u budućnosti, na osvježeni način.

Imajući na umu gore navedene činjenice, pripremljena je ažurirana *Strategija* s primarnom namjerom da se u potpunosti iskoriste dosad uloženi naponi i ostvarena postignuća, usklade iskustva i novo znanje stečeno tijekom prijašnjih godina, odgovori na relevantne postojeće procese na dunavskoj i europskoj razini uz višu razinu uključenosti, pri čemu se na taj način može dodatno ojačati osnova za punu provedbu *Okvirnog sporazuma*.

Struktura ažurirane *Strategije* jednostavna je i jasno definirana. Okvir prekogranične suradnje u slivu rijeke Save opisan je u Poglavlju 2. To poglavlje pruža osnovne informacije o slivu, kao i pravni i institucionalni okvir suradnje definiran *Okvirnim sporazumom* i aktivnostima Savske komisije. Sadašnji status provedbe *Okvirnog sporazuma*, uključujući glavna postignuća i dosad uočene izazove, predložen je u Poglavlju 3. Ciljevi provedbe *Okvirnog sporazuma* i mjere kojima se nastoji ispuniti ciljeve prikazani su u Poglavlju 4, a razrađeni su imajući u vidu pojedinačna prioritetna područja, pri čemu svako područje odgovara konkretnom cilju *Okvirnog sporazuma*. Poglavlja 5 i 6 bave se pitanjima sudjelovanja javnosti i uključivanja zainteresiranih strana u provedbu *Okvirnog sporazuma*, odnosno praćenjem provedbe *Okvirnog sporazuma*. Dodaci (u Poglavlju 7 i 8) pružaju dodatne informacije, uključujući popis organizacijskih i inih kratica, kao i popis izvora.

2. Okvir za prekograničnu suradnju u slivu rijeke Save

2.1. Prirodna osnova suradnje

Sliv rijeke Save¹ je značajno porječje jugoistočne Europe koji pokriva ukupno područje od približno 97,713 km² [6], što predstavlja 12% područja dunavskog sliva. Sliv rijeke Save pruža se područjem šest zemalja (Tablica 1), na kojem živi približno 8,5 milijuna stanovnika.

Rijeka Sava treća je najdulja pritoka rijeke Dunav. Duljina rijeke Save od njezina glavnog izvora u zapadnom dijelu planinskog područja Slovenije do ušća Dunava u Beogradu (Srbija) iznosi 945 km [6]. S prosječnim protokom od oko 1.700 m³/s na stjecištu rijeka, rijeka Sava predstavlja vodom najbogatiju pritoku Dunava, koja pridonosi gotovo 25% ukupnog protoka Dunava.

Tablica 1. Ključni brojevi podaci o slivu rijeke Save [6].

Zemlja	Udio (km ²)	Udio (%)
Slovenija	11.734,8	12,0
Hrvatska	25.373,5	26,0
Bosna i Hercegovina	38.349,1	39,2
Srbija	15.147,0	15,5
Crna Gora	6.929,8	7,1
Albanija	179,0	0,2
Ukupno	97.713,2	100,0

Sliv rijeke Save dobro je poznat po svojim visokim okolišnim i društvenim vrijednostima, koje proizlaze ne samo iz prirodnih ljepota, izvanredne biološke i krajobrazne raznolikosti te velikih retencijskih područja duž rijeke, već i iz visokog potencijala za razvojne aktivnosti, kao što su prijevoz robe i putnika plovnom putem, ili turizam i rekreacija.

Sliv rijeke Save dom je najvećeg kompleksa aluvijalnih močvara u dunavskom slivu, kao i velikih kompleksa nizinskih šuma, zahvaljujući čemu predstavlja jedinstven primjer riječnog sliva u kojem su neke poplavne nizine još netaknute, što djeluje povoljno na ublažavanje poplava i bioraznolikost. U tom je području šest ramsarskih lokacija, kao i brojna važna područja za ptice i floru, područja zaštićena na nacionalnoj razini, kao i lokaliteti mreže Natura 2000.

Rijeka Sava obogaćuje dunavsku prometnu mrežu unutarnjih plovnih puteva sa svojih 594 km plovnog puta, od Beograda do Siska (Hrvatska), a ujedno pruža i brojne lokacije i mogućnosti za raznolike oblike turizma i rekreacije duž čitavog toka.

2.2. Pravni okvir suradnje

Nakon političkih promjena u regiji tijekom ranih devedesetih godina prošlog stoljeća, rijeka Sava pretvorila se iz najveće nacionalne rijeke u bivšoj zemlji u međunarodnu rijeku prepoznatog značaja.

Uspostava Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu 1999. godine pružila je čvrstu osnovu za pokretanje suradnje dionika u regiji, a postupno i stvaranje novog pristupa upravljanju vodnim resursima u slivu rijeke Save.

¹ Detaljne informacije o slivu možete pronaći u *Izvjješću o analizi sliva rijeke Save* [6].

Na toj osnovi, četiri zemlje u slivu rijeke Save – Bosna i Hercegovina, Federalna Republika Jugoslavija (kasnije Srbija i Crna Gora, a potom Republika Srbija), Republika Hrvatska i Republika Slovenija – ušle su u proces pregovora čiji je primarni cilj bila uspostava prikladnog okvira za prekograničnu suradnju, kako bi se osiguralo održivo korištenje, zaštita i upravljanje vodnim resursima u slivu rijeke Save i kako bi se time omogućili bolji životni uvjeti i rast životnog standarda stanovništva u regiji.

Kao ključna prekretnica u procesu osmišljen je *Okvirni sporazum o slivu rijeke Save (Okvirni sporazum, FASRB)*, jedinstveni međunarodni sporazum koji integrira sve aspekte upravljanja vodnim resursima i kojim se uspostavlja Međunarodna komisija za sliv rijeke Save (Savska komisija, ISRBC) za provedbu *Okvirnog sporazuma*, s pravnim statusom međunarodne organizacije.

Nakon potpisivanja *Okvirnog sporazuma* 3. prosinca 2002. godine u Kranjskoj Gori (Slovenija), uspostavljena je Privremena Savska komisija kako bi pripremila sve nužne korake za uspostavu stalne Komisije nakon stupanja na snagu *Okvirnog sporazuma*.

Slijedom ratifikacije *Okvirnog sporazuma* u svim državama strankama i njegova stupanja na snagu 29. prosinca 2004. godine, održano je 1. konstitutivno zasjedanje Savske komisije 27. lipnja 2005. godine, slijedom čega je trajno Tajništvo Savske komisije počelo s radom u siječnju 2006. godine, sa sjedištem u Zagrebu (Hrvatska). Otad Savska komisija djeluje kao "motor" suradnje država stranaka u aktivnostima u vezi s provedbom *Okvirnog sporazuma*, čiji je status sažeto prikazan u Poglavlju 3.

Okvirni sporazum o slivu rijeke Save [1] je međunarodni ugovor koji integrira sve komponente upravljanja vodama – razne vrste korištenja voda, zaštitu voda i vodnog ekosustava, kao i zaštitu od štetnih posljedica po vode zbog poplava, suša, leda i nesreća koje uključuju onečišćenje voda.

Okvirnim sporazumom naglašava se važnost prekogranične suradnje vlada, institucija i pojedinaca, definira se ključni okvirni cilj i tri konkretna cilja suradnje, kako je prikazano u Okviru 1.

Okvir 1. Ključni okvirni cilj i konkretni ciljevi suradnje u kontekstu *Okvirnog sporazuma*.

<p>Ključni okvirni cilj</p> <p>Prekogranična suradnja za održivi razvoj regije koja pokriva sliv rijeke Save</p> <p>Konkretni ciljevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspostava međunarodnog režima plovidbe na rijeci Savi i njezinim plovnim pritokama; • Uspostava održivog upravljanja vodama u slivu rijeke Save, i • Sprječavanje/ograničavanje opasnosti u slivu (npr. poplava, suša, leda, akcidenata) te uklanjanje/smanjenje s tim povezanih posljedica.
--

Ključna načela definirana *Okvirnim sporazumom* uključuju:

- suradnju utemeljenu na načelima jednakih prava, teritorijalnog integriteta, uzajamne koristi i u dobroj vjeri, kako bi se ispunili ciljevi *Okvirnog sporazuma*, a zasnovanu na redovitoj razmjeni informacija unutar sliva, suradnji s međunarodnim organizacijama te sukladnosti s Direktivom 2000/60/EZ (*Okvirnom direktivom o vodama*) te Direktivom 2007/60/EZ (*Direktivom o procjeni i upravljanju poplavnim rizicima*, u nastavku: *Direktiva o poplavama*), i
- razumnu i pravičnu uporabu vodnih resursa, primjenjujući mjere usmjerene na osiguranje cjelovitosti vodnog režima u slivu te smanjenje prekograničnih utjecaja uzrokovanih gospodarskim i drugim aktivnostima država stranaka, poštujući "načelo o nenanošenju štete".

Provedbu *Okvirnog sporazuma* provode nacionalne institucije koje države stranke službeno definiraju kao nadležna tijela (popis je pružen u Dodatku 1), a koordinira je Savska komisija.

Okvirni sporazum predstavlja prvi razvojno usmjeren multilateralni sporazum u razdoblju nakon sukoba koji je zaključen u regiji bivše Jugoslavije nakon *Daytonskog mirovnog sporazuma* i *Sporazuma o sukcesiji*. Uključivanjem cjelokupnog upravljanja vodnim resursima te radom i na razvojnim pitanjima i na pitanjima održivosti, povezujući time razvoj plovidbe i zaštitu okoliša, *Okvirni sporazum* pruža Savskoj komisiji najširi raspon rada u usporedbi s drugim europskim organizacijama za riječne slivove.

2.3. Mehanizmi suradnje

Međunarodna komisija za sliv rijeke Save (Savska komisija, ISRBC) zajednička je institucija uspostavljena kao međunarodna organizacija s međunarodnom pravnom sposobnošću nužnom za ispunjenje njezinih funkcija, sa stalnim Tajništvom kao svojim izvršnim tijelom.

Mandat i odgovornosti Savske komisije, definirani u Aneksu I *Okvirnog sporazuma – Statutu Savske komisije*, odražavaju ambiciozan pristup država stranaka uspostavi zajedničkog institucionalnog sustava, koji će imati za posljedicu punu provedbu *Okvirnog sporazuma*.

Kako bi se ispunili glavni ciljevi *Okvirnog sporazuma*, Savska komisija koordinira sljedeće **aktivnosti**:

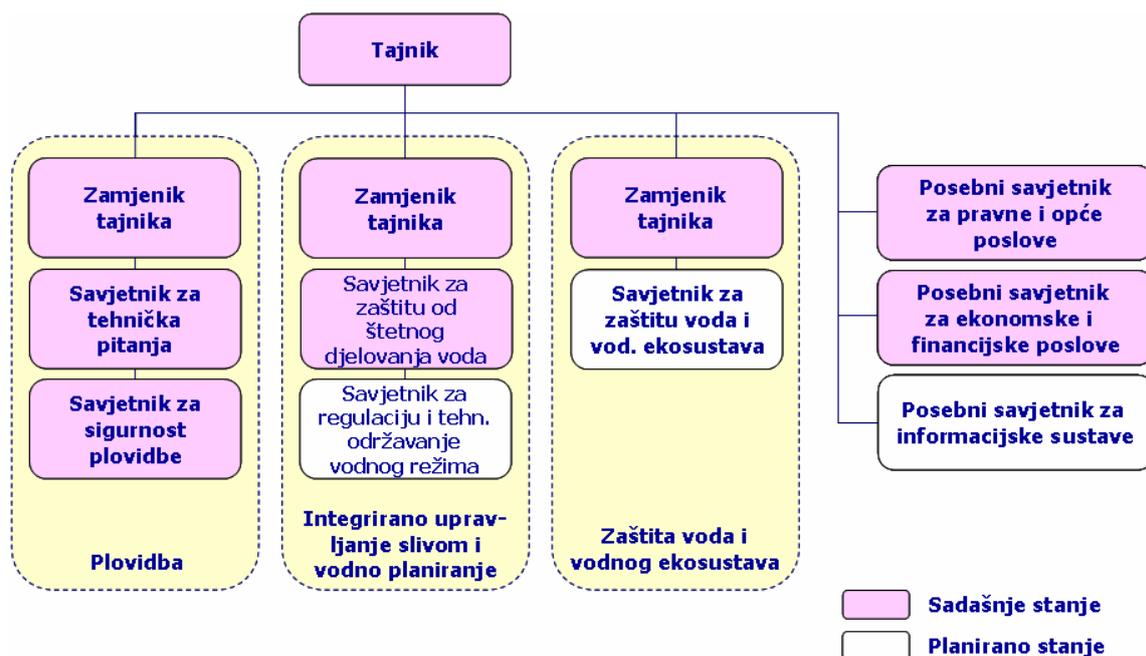
- izradu i ispunjavanje zajedničkih planova u slivu rijeke Save (npr. plan upravljanja riječnim slivom, plan upravljanja rizikom od poplava);
- pripremu razvojnih programa za sliv rijeke Save;
- obnovu i razvoj plovidbe u slivu;
- uspostavu integriranih sustava za sliv rijeke Save (GIS, RIS, sustav predviđanja i upozoravanja na poplave, itd.);
- usklađivanje nacionalnih propisa s propisima Europske unije, i
- razvoj protokola za reguliranje konkretnih aspekata provedbe *Okvirnog sporazuma*.

U skladu s mandatom i odgovornostima, Savska komisija je središnja točka određivanja i provedbe projekata regionalne važnosti i nastoji ojačati suradnju zemalja sliva rijeke Save te poticati ispunjavanje ciljeva *Okvirnog sporazuma*.

Savska komisija nadležna je za donošenje odluka u području plovidbe i za pružanje preporuka o svim drugim pitanjima.

Savska komisija **sastoji se** od po dva predstavnika svake države stranke *Okvirnog sporazuma* – jednog člana i jednog zamjenika člana iz svake države stranke – koji imaju jedan glas u Komisiji. Popis sadašnjih predstavnika Savske komisije pružen je u Dodatku 2. Predsjedavajući član Komisije usmjerava njezin rad i ima zadatak predstavljati Savsku komisiju.

Tajništvo je administrativno i izvršno tijelo Savske komisije. Sastoji se od službenika i pomoćnog osoblja. Službenici su tajnik, zamjenici i savjetnici (Slika 1). Oni su državljani država stranaka, s udjelom koji se određuje na ravnopravnoj osnovi, a imenuje ih Savska komisija. Pomoćno osoblje uključuje dva tehnička administratora i knjigovođu, a u ovom trenutku angažiran je samo jedan tehnički administrator.

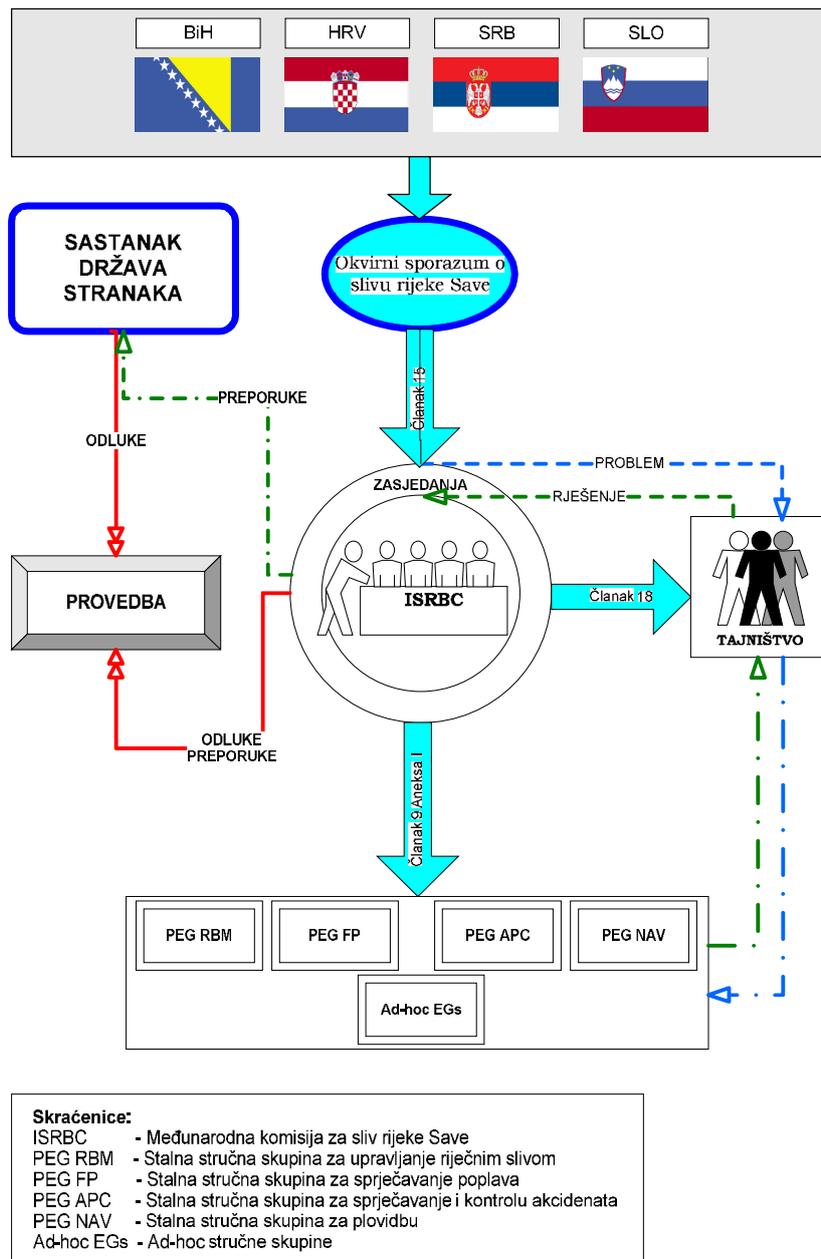
Slika 1. Struktura Tajništva Savske komisije (samo službenici).

Kako bi se olakšala suradnja i osigurala sinergija u ispunjenju njezinih ciljeva, Savska komisija uspostavila je stalne i *ad-hoc* stručne skupine, koje se sastoje od delegiranih stručnjaka iz svake države stranke.

Postoje četiri stalne stručne skupine (tzv. PEG – Permanent Expert Group), koje pokrivaju ključna pitanja u slivu rijeke Save – upravljanje riječnim slivom, sprječavanje i kontrolu akcidenata, sprječavanje poplava te plovidbu – kao i pet *ad-hoc* stručnih skupina koje se bave specifičnim pitanjima i zadacima: pravnim, financijskim i hidrometeorološkim pitanjima, odnosno GIS-om i RIS-om.

Stručnim skupinama predsjedaju službenici Tajništva. U načelu, Tajništvo priprema sve materijale koje stručne skupine razmatraju.

Temeljna shema **procesa donošenja odluka**, zajedno s njegovom pravnom osnovom, prikazana je na Slici 2. Načelno govoreći, Savska komisija na svojim sjednicama definira konkretna pitanja koja Tajništvo i/ili stručna skupina (ili više njih) treba(ju) istražiti. Nakon što se dođe do rješenja, Tajništvo ga predstavlja Savskoj komisiji, uz preporuku o idućim koracima. Sukladno preporukama Tajništva, Savska komisija potom na svojim redovitim ili izvanrednim sjednicama usvaja odluke i preporuke za države stranke. Odluke koje Savska komisija usvaja u području plovidbe, s nastojanjem da se ostvare uvjeti za sigurnu plovidbu, a u vezi s financiranjem građevinskih radova i radova održavanja na plovnim putevima, imaju obvezujući karakter za sve države stranke. U području upravljanja vodama Savska komisija usvaja samo preporuke. I jedna i druga vrsta dokumenata – odluke i preporuke – donose se jednoglasno. Povrh toga, Savska komisija priprema preporuke za sastanke država stranaka na kojima se donose odluke u vezi sa strateškim pitanjima provedbe *Okvirnog sporazuma* i na kojima se odvija opće praćenje procesa provedbe.

Slika 2. Proces donošenja odluka u provedbi *Okvirnog sporazuma*.

3. Sadašnji status provedbe *Okvirnog sporazuma*

3.1. Plovidba

Raspad Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i gospodarski pad 80-ih i 90-ih godina prošlog stoljeća doveli su do drastičnog pada prometa i plovidbe na rijeci Savi.

Od tog razdoblja rijeka Sava gotovo se i nije koristila za riječni promet, i to iz niza razloga, uključujući manjak održavanja i ulaganja, što je imalo za posljedicu lošu kvalitetu infrastrukture, loše intermodalne cestovne i željezničke veze, kao i oštećene luke i riječnu infrastrukturu, pri čemu su zaostale i još uvijek aktivne eksplozivne naprave ugrožavale sigurnost plovidbe.

Nadalje, tu su i nepovoljni uvjeti plovidbe zbog ograničenog gaza tijekom dugih razdoblja, kao i zbog ograničene širine plovnog puta i visine mostova te nedovoljnog označavanja.

S druge strane, prijevoz unutarnjim vodama u drugim dijelovima Europe dokazao se kao konkurentan način prijevoza, koji ima povoljan utjecaj na okoliš i pritom smanjuje zagušenost intenzivno opterećenih cestovnih pravaca.

S obzirom na takvu početnu situaciju, u okviru provedbe *Okvirnog sporazuma*, kao i *Protokola o režimu plovidbe uz Okvirni sporazum* [2], počeli su se ulagati naporu kako bi se osigurali nužni uvjeti da rijeka Sava postane žila okosnica kopnenog prometa, sigurna za plovidbu i s povoljnim učinkom na okoliš. Poduzete aktivnosti urodile su nizom postignuća [8].

Administrativni i pravni okvir ojačan je razvojem skupa pravila i drugih dokumenata u vezi s tehničkim pitanjima i sigurnošću plovidbe [9], usklađenih s odgovarajućim propisima Europske unije i UNECE-a. Ilustracije radi, neki konkretni zahtjevi iz *Pravila plovidbe u slivu rijeke Save* uvedeni su u novi tekst *Europskog pravilnika za unutarnje plovne puteve* (CEVNI). Nadalje, *Pravilima o prijevozu opasnih tvari u slivu rijeke Save* uveden je u izravnu primjenu relevantan europski propis – *Europski sporazum o međunarodnom prijevozu opasnog tereta unutarnjim plovnim putovima* (ADN).

Među drugim postignućima valja spomenuti pripremu *Indikatora riječnih kilometara na rijeci Savi* (obnovljenog nakon 50 godina), kao i razvoj prvog *Albuma mostova na rijeci Savi* u povijesti.

Značajni napredak postignut je u **obnovi i razvoju infrastrukture plovnog puta na rijeci Savi**. Pripremljena je početna dokumentacija, uključujući predstudiju izvodljivosti i studiju izvodljivosti za obnovu i razvoj plovnog puta [10,11]. Države članice postigle su dogovor u vezi s klasama budućeg plovnog puta, što će predstavljati osnovu za glavni projekt, kao i u vezi s financiranjem radova, osiguranjem plovnosti uzvodno od Siska do Slovenije te "akcijskim planom" i vremenskim okvirom za razvoj plovnog puta.

Za uzvodni dio plovnog puta na dionici Račinovci (km 211) – Sisak (km 594) dovršena je studija o procjeni utjecaja na okoliš, a uskoro se očekuje početak rada na glavnom projektu plovnog puta. Za nizvodni dio plovnog puta na dionici Beograd (km 0) – Račinovci (km 211) osigurana su sredstva za završnu fazu procesa planiranja (drugim riječima, za pripremu studija o procjeni utjecaja na okoliš i za glavni projekt).

Sustav označavanja plovnog puta u potpunosti je obnovljen nakon 20 godina. Nedetonirana eksplozivna sredstva uklonjena su s riječnih obala, a na kritičnim dionicama obavljani su hitni radovi održavanja, pri čemu su troškove podijelili Hrvatska te Bosna i Hercegovina. *Plan obilježavanja rijeke Save i njezinih plovnih pritoka* razvija se na godišnjoj osnovi. Ujedno je dovršena početna faza razvoja RIS-a na rijeci Savi (drugim riječima, glavni projekt i instalacija prototipa), sukladno *Direktivi EU o riječnim informacijskim servisima*.

Namjera osiguranja **ekološke održivosti procesa razvoja plovidbe** odražava se ne samo u gore navedenim pravilima koja se odnose na tehnička pitanja i sigurnost plovidbe, nego i u sljedećim aktivnostima i rezultatima:

- razmatranju integracije zaštite voda i razvoja plovidbe u proces pripreme prvog *Plana upravljanja slivom rijeke Save*;
- pripremi *Protokola o sprječavanju onečišćenja voda uzrokovano plovidbom uz Okvirni sporazum* [12], koji trenutno prolazi kroz proces ratifikacije;
- aktivnom uključenju Savske komisije u procese na dunavskoj i europskoj razini, kao što su priprema i provedba *Zajedničke izjave o vodećim načelima za razvoj unutarnje plovidbe i zaštite okoliša u slivu rijeke Dunav* [24], zajedno s ICPDR-om i Dunavskom komisijom, ili priprema *Priručnika za najbolju praksu u održivom planiranju plovnih puteva* [25] u okviru projekta EU FP7 PLATINA.

Povrh toga, pokrenute su i aktivnosti u vezi s **razvojem nautičkog turizma** na rijeci Savi. U tom smislu pripremljen je prvi *Nautički i turistički vodič za rijeku Savu*, u suradnji s regionalnim gospodarskim komorama država stranaka.

Gore navedena postignuća pružaju čvrstu osnovu za daljnju provedbu *Okvirnog sporazuma*, usmjerenu na uspostavu međunarodnog režima plovidbe na rijeci Savi i njezinim plovnim pritokama. Već se može uočiti nekoliko pokazatelja koji ukazuju na razvoj prometa i otvaranje novih tokova tereta na rijeci Savi, kao što su početak prijevoza naftnih proizvoda iz Broda/Bosanskog Broda, razvojni procesi u srpskim lukama (npr. ugovor o suradnji između luka u Sremskoj Mitrovici i Rijeci, kao i razvojni planovi za luku Šabac), a tu je i prvo putničko kružno putovanje održano duž čitavog plovnog puta rijeke Save nakon 150 godina.

3.2. Upravljanje vodama

Tijekom razdoblja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ulagani su određeni naponi kako bi se upravljanje vodama u slivu rijeke Save razradilo na integriran način [27]. No, izostanak koordiniranog upravljanja tijekom 90-ih godina prošlog stoljeća postao je prijatna vodama i vodnom ekosustavu u slivu rijeke Save.

Od početka provedbe *Okvirnog sporazuma*, poduzet je ili pokrenut širok raspon aktivnosti u području upravljanja vodama.

Ključna aktivnost u području **upravljanja riječnim slivom** bila je priprema prvog *Plana upravljanja slivom rijeke Save (Sava RBM plan)*, u skladu s *Okvirnom direktivom o vodama* Europske unije.

Važan korak u tom smislu bila je priprema *Izješća o analizi sliva rijeke Save* [6]. To *Izješće* sveobuhvatnog je karaktera, budući da uključuje rezultate dvaju odvojenih izvješća (o hidrologiji i hidromorfologiji) i razrađuje ne samo pitanja kakvoće voda, već i pitanja količine voda. Kako bi se od samog početka pripreme *Plana upravljanja riječnim slivom* osigurao integrirani pristup, *Analiza sliva rijeke Save* uključila je i razmatranje upravljanja poplavama i pitanja razvoja plovidbe. *Izješće* je ujedno pružilo prvi pregled sliva i tematske GIS mape.

U tijeku je daljnja priprema prvog *Sava RBM plana*, pri čemu tehničku pomoć financijski podupire Europska komisija. Jedna od ključnih karakteristika budućeg *RBM plana* jest integracija zaštite okoliša i drugih pitanja (raznih vidova korištenja voda i upravljanja poplavama), kao i korištenje zaključaka relevantnih aktualnih projekata, poput projekta koji se bavi učincima klimatskih promjena na sliv rijeke Save i pripadajućim planom prilagodbe klimatskim promjenama (konkretno, projekt *WATCAP*).

Dosadašnja postignuća uključuju dogovor o značajnim pitanjima upravljanja vodama u slivu, početak analize dionika te pripremu nacrtu *Plana upravljanja riječnim slivom (RBM)*.

Povrh tih aktivnosti, pripremljen je nacrt *Protokola o upravljanju sedimentima uz Okvirni sporazum o slivu rijeke Save*, kojim se nastoji regulirati pitanja upravljanja sedimentima u skladu s *Planom upravljanja riječnim slivom*. Taj je protokol u postupku usklađivanja među državama strankama, dok se na razini Savske komisije odvija i priprema nacrt *Protokola o prekograničnim utjecajima uz Okvirni sporazum*.

U području **upravljanja poplavama** pripremljen je *Akcijски plan za poplave za sliv rijeke Save* [13], u skladu s *Akcijским programom za poplave za sliv rijeke Dunav* Međunarodne komisije za sliv rijeke Dunav (ICPDR), čime je svaka država stranka dobila prvi program mjera kako bi ispunila definirane ciljeve u upravljanju poplavama u svom dijelu sliva rijeke Save do 2015. godine.

Protokol o zaštiti od poplava uz Okvirni sporazum o slivu rijeke Save [14], kojim se nastoji omogućiti pravna osnova za suradnju država stranaka u skladu s *Direktivom EU o poplavama*, uključujući pripremu *Plana upravljanja rizikom od poplava za sliv rijeke Save*, pripremljen je i potpisan, a trenutno prolazi kroz postupak ratifikacije.

Pripremljena je i ocjena sadašnjih praksi u području upravljanja poplavama u državama strankama, razvijena je baza podataka o postojećim mehanizmima zaštite od poplava, a pripremljena je i GIS karta koja pokazuje podatke o indikativnom opsegu poplava za čitavu rijeku Savu.

Razvijeni su hidrološki model za sliv rijeke Save i hidraulički model rijeke Save, koje je moguće dodatno razrađivati i koji bi mogli predstavljati dobru osnovu za širok raspon aktivnosti planiranih u slivu.

Pokrenut je i projekt kojim se nastoji potaknuti povezivanje planiranja upravljanja rizikom od poplava i ocjenu klimatskih promjena u slivu.

U svrhu učinkovitog **sprječavanja i kontrole akcidenata** u slivu rijeke Save, na stalnoj osnovi odvija se suradnja u testiranju postojećeg sustava ICPDR-a za hitno obavješćavanje o akcidentima (AEWS), a ujedno se ulažu napor u poboljšanje rada glavnih međunarodnih centara za uzbunjivanje (PIAC-ova) u državama strankama *Okvirnog sporazuma*.

Protokol o izvanrednim situacijama uz Okvirni sporazum, kojim se nastoji regulirati pitanja povezana s izvanrednim situacijama u slivu rijeke Save, pripremljen je u obliku nacrt a i ušao je u proces usklađivanja među državama strankama.

Na kraju, pripremljen je i niz prijedloga projekata kojima se nastoji poticati daljnja provedba *Okvirnog sporazuma* u području upravljanja vodama (npr. u vezi s ravnotežom nanosa za rijeku Savu i pripremom sigurnosnog plana upravljanja vodama).

Gore prikazana postignuća predstavljaju dobro mjerilo za nastavak provedbe *Okvirnog sporazuma*, usmjerenu na uspostavu održivog upravljanja vodama, kao i upravljanja opasnostima poput poplava i akcidenata u slivu rijeke Save.

3.3. Druge aktivnosti važne za provedbu *Okvirnog sporazuma*

U području **upravljanja informacijama** razvijena je *Sava GIS strategija* [15] uzimajući u obzir *Direktivu INSPIRE* (2007/2/EZ) i Europski informacijski sustav za vode (WISE). Slijedom toga, pripremljeni su provedbeni dokumenti za uspostavu Sava GIS-a, osigurana su sredstva za početnu fazu uspostave GIS-a, i pokrenuta je inicijalna faza.

Kad je riječ o **hidrološkim i meteorološkim pitanjima**, ostvaren je napredak u razmjeni hidrometeoroloških informacija i podataka u slivu, uključujući obnavljanje *Hidrološkog godišnjaka za sliv rijeke Save* [16], nakon više od 20 godina. Ostvareni su preliminarni dogovori o osnovnim elementima sustava za razmjenu hidroloških i meteoroloških informacija i podataka unutar sliva. Poduzete su pripremne aktivnosti usmjerene na provedbu dvaju važnih projekata, konkretno nove *Hidrološke studije sliva rijeke Save* te razvoja i razrade hidrometeorološkog informacijskog sustava i sustava predviđanja i upozoravanja na poplave za sliv.

Ujedno je uspostavljena i održana **suradnja** Savske komisije s velikim brojem međunarodnih organizacija i institucija, a poseban naglasak stavljen je na organizacije konkretizirane u članku 5. *Okvirnog sporazuma*. Osnova za suradnju s Međunarodnom komisijom za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR) i Dunavskom komisijom ojačana je potpisivanjem memoranduma o razumijevanju u vezi sa suradnjom s obje te komisije. Podrška Europske komisije projektima povezanim s *Okvirnim sporazumom* pretvara se u trajnu potporu, a njihovo prepoznavanje nekoliko prioriternih projekata Savske komisije u kontekstu *Strategije EU za dunavsku regiju* ukazuje na dobru volju za nastavkom suradnje. Valja spomenuti i dobru suradnju s UNECE-om i njihovu podršku projektima Savske komisije.

Uspostavljena je i održana i suradnja s institucijama država stranaka odgovornima za provedbu *Okvirnog sporazuma* (te su institucije navedene u Dodatku 1), kao i suradnja s drugim nacionalnim institucijama, poput agencija, ureda, službi, zavoda i sveučilišta.

Kako bi se osiguralo **sudjelovanje javnosti i uključivanje zainteresiranih strana** u ključne aktivnosti povezane s provedbom *Okvirnog sporazuma*, uspostavljena je suradnja s nevladinim organizacijama i drugim institucijama i lokalnim akterima iz sliva rijeke Save, stvorena je mreža promatrača pri Savskoj komisiji i uspostavljen niz mehanizama za informiranje i konzultacije sa zainteresiranim stranama i/ili širom javnošću, uključujući službenu internetsku stranicu, bilten *Savski Vjesnik*, publikacije i promotivni materijal Savske komisije. Tu su i proslava Dana rijeke Save, priopćenja za medije, konferencije za novinare i medijski brifinzi, konzultacijske radionice, javne prezentacije i drugi sastanci s dionicima što ih je organizirala Savska komisija, kao i sudjelovanje u raznim ceremonijama, konferencijama i drugim događanjima, a također i prilozi za biltene i internetske stranice drugih organizacija/institucija.

Dobar primjer uključivanja dionika jest proces razvoja i provedbe *Zajedničke izjave o vodećim načelima za razvoj unutarnje plovidbe i zaštite okoliša u slivu rijeke Dunav*, pod zajedničkim vodstvom Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav, Dunavske komisije i Savske komisije, u kojem je o ključnom pitanju stalno raspravljao raznolik raspon dionika iz područja plovidbe i zaštite okoliša.

Na kraju, analizirani su međunarodni i bilateralni sporazumi relevantni za provedbu *Okvirnog sporazuma*.

3.4. Naučene lekcije

Načelno govoreći, *Okvirni sporazum* dokazao se kao dobra platforma za poticanje kontakata i poboljšanje suradnje između država stranaka, budući da pruža mogućnosti za razmjenu iskustava i dodatnu izobrazbu predstavnika uključenih u rad stručnih skupina Savske komisije. *Okvirni sporazum* također pruža mogućnost poboljšane međusektorske suradnje, naročito među nadležnim tijelima u državama strankama.

Dosad postignut napredak uvelike odgovara planovima konkretiziranim u prijašnjoj *Strategiji*. Imajući u vidu sadašnji status provedbe *Okvirnog sporazuma*, budući napori trebali bi biti orijentirani na:

- učinkovit dovršetak procesa planiranja i, slijedom toga, pokretanje radova na obnovi i razvoju plovidbe na rijeci Savi, kao i dodatno promicanje i poboljšanje imidža unutarnje plovidbe u svim državama strankama, u skladu *NAIADES-om*;
- podršku daljnjem razvoju strateških planova (*RBM plan, Plan upravljanja rizikom od poplava*) i integriranih sustava (GIS, RIS i sustav praćenja, prognoziranja i ranog upozoravanja na akcidente i poplave) za sliv rijeke Save;
- razmatranje drugih razvojnih aktivnosti u slivu (npr. generiranja hidroenergije, vodoopskrbe, poljoprivrede, rekreacije, turizma), popraćeno pažljivom analizom njihove ekološke održivosti, a uzimajući pritom u obzir i mogući učinak klimatskih promjena;

- daljnje poboljšanje razmjene informacija u slivu (npr. hidroloških i meteoroloških podataka);
- usklađivanje nacionalnih metodologija (npr. u vezi s analizom hidrometeoroloških podataka);
- daljnje uključivanje dionika u provedbu *Okvirnog sporazuma*, posebno kroz širenje višedioničke platforme kako bi se uključio i akademski i poslovni sektor;
- pristupanje država stranaka krovnim multilateralnim sporazumima važnim za daljnje poboljšanje suradnje u slivu rijeke Save.

Ključne prepreke i poteškoće u provedbi *Okvirnog sporazuma* povezane su s manjkom ljudskih i financijskih resursa država stranaka i s osiguranjem sredstava za provedbu prioritetnih projekata. Dodatni izazov jest ograničen pristup osnovnim podacima (topografskim, hidrološkim, itd.) potrebnim za pripremu studija od zajedničkog interesa pod okriljem Savske komisije, naročito u slučajevima u kojima su vlasnici podataka nacionalne institucije koje nisu službeno definirane kao odgovorne institucije za provedbu *Okvirnog sporazuma*.

Neki izazovi povezani su s konkretnim područjima provedbe *Okvirnog sporazuma*. Primjerice, unutarnja plovidba na nacionalnoj razini podcjenjuje se, načelno govoreći, u usporedbi s drugim vidovima prometa, premda se zapravo radi o najučinkovitijem obliku prometa, s najpovoljnijim utjecajem na okoliš. Nadalje, tu je i činjenica da na napredak u području upravljanja vodama, gdje se zahtjevi prema državama strankama zasnivaju na preporukama i zaključcima Savske komisije (za razliku od odluka Savske komisije u području plovidbe), djelomice utječe i to što nadležna tijela država stranaka na raznolike načine percipiraju zahtjeve.

U nekim državama strankama dodatne prepreke uključuju manjak prikladnih institucionalnih struktura i nedostatnu usklađenost zakonodavstva s pravnom stečevinom Unije. Također ima prostora i za poboljšanje bilateralne suradnje, gdje se Savsku komisiju doživljava kao mogućeg posrednika.

Sukladno tome, glavni preduvjeti za djelotvornu daljnju provedbu *Okvirnog sporazuma* uključuju sljedeće:

- dodatni rast svijesti o koristi i važnosti postojeće suradnje država stranaka u kontekstu provedbe *Okvirnog sporazuma*, ne samo u institucijama odgovornima za provedbu, već i u drugim nacionalnim institucijama;
- osiguranje prikladnih ljudskih i financijskih resursa u državama strankama, kako bi se ispunjavale aktivnosti koje koordinira Savska komisija;
- osiguranje odgovarajućih financijskih instrumenata za ostvarenje relevantnih aktivnosti i projekata, naročito onih koji se odvijaju pod okriljem Savske komisije;
- poticanje slobodnog pristupa osnovnim podacima potrebnim za pripremu studija koje koordinira Savska komisija, s posebnim naglaskom na podatke u vlasništvu nacionalnih institucija koje nisu službeno imenovane kao institucije odgovorne za provedbu *Okvirnog sporazuma*;
- razvoj pravne osnove i institucionalnih modaliteta (npr. kako bi se PIAC centri inkorporirali u sustav civilne zaštite / zaštite okoliša u Bosni i Hercegovini te Srbiji).

Daljnje jačanje kapaciteta unutar okvira Savske komisije, kroz snažniju podršku država stranaka članovima stručnih skupina Savske komisije u ispunjavanju njihovih obveza, kao i kroz daljnje jačanje kapaciteta Tajništva Savske komisije, zasigurno bi dodatno koristilo provedbi *Okvirnog sporazuma* u budućnosti.

4. Konkretni ciljevi provedbe *Okvirnog sporazuma* i mjerenje njihova ispunjavanja

Na osnovi temeljnih ciljeva *Okvirnog sporazuma* (Okvir 1, Odjeljak 2.2), u ovom poglavlju pružen je detaljniji pregled konkretnih ciljeva u svakom prioritetnom području provedbe *Okvirnog sporazuma*, kao i detaljniji pregled mjera kojima se ti ciljevi nastoje ispuniti.

Konkretni ciljevi i mjere koji se odnose na "uspostavu međunarodnog režima plovidbe rijekom Savom i njezinim plovnim pritokama" (članak 2. stavak 1.a te članak 10. *Okvirnog sporazuma*), navedeni su u okviru prioritetnog područja "Plovidba" (Odjeljak 4.1).

Ciljevi i mjere kojima se nastoji "uspostaviti održivo upravljanje vodama" u slivu te "poduzimati mjere za sprječavanje ili ograničavanje opasnosti, te za smanjenje i uklanjanje štetnih posljedica nastalih uslijed poplava, leda, suša i nezgoda koje uključuju tvari opasne za vode" (članak 2. stavci 1.b i 1.c te članak 11. *Okvirnog sporazuma*) navedeni su u okviru prioritetnih područja "Upravljanje riječnim slivom", "Upravljanje poplavama" i "Sprječavanje i kontrola akcidenata" (Odjeljci 4.2 – 4.4)

Ciljevi i mjere predstavljeni u dijelu naslovljenom "Višesektorska pitanja" (Odjeljak 4.5) imaju za primarni cilj poticati provedbu *Okvirnog sporazuma* u području plovidbe i integriranog upravljanja vodama.

4.1. Plovidba

Sljedeći **konkretni ciljevi** proizlaze iz općeg cilja koji se odnosi na uspostavu međunarodnog režima plovidbe rijekom Savom i njezinim plovnim pritokama.

- **Daljnje ujednačavanje i razrada administrativnog i pravnog okvira s ciljem povećanja sigurnosti plovidbe i uklanjanja administrativnih prepreka za plovidbu** (članak 5. i članak 10., stavak 1 i 3 *Okvirnog sporazuma*; članak 2., 3., 4. i 8. *Protokola o režimu plovidbe uz Okvirni sporazum*)

Uzimajući u obzir činjenicu da rijeka Sava, slijedom stupanja *Okvirnog sporazuma* na snagu, predstavlja međunarodni plovni put, jačanje administrativnog i pravnog okvira u području plovidbe predstavlja nužni preduvjet razvoja prometa u slivu rijeke Save.

Koristeći pravnu sposobnost koja proizlazi iz članka 16(1a) *Okvirnog sporazuma*, Savska komisija donijela je nekoliko odluka u vezi s pravilima plovidbe, pravilima za zapovjednike plovila i posadu, te u vezi s prijevozom opasnih tvari i RIS-om. Sve te odluke predstavljaju osnovni skup propisa za uspostavu ujednačenog sustava plovidbe u slivu rijeke Save.

Istovremeno, odvija se nekoliko inicijativa usmjerenih na puno usklađenje pravila u prometu unutarnjim vodnim putevima (IWT) u Europi, te je očito kako daljnja razrada i usklađivanje osnovnih pravila, kao i razvoj novih propisa u slivu rijeke Save sukladno okviru Europske unije i komisija za rijeke (pri čemu su posebno bitna pitanja uzajamno priznavanje certifikata za zapovjednike plovila te carinski i policijski postupci), predstavljaju izuzetno bitna pitanja za razvoj pouzdanog prometnog sustava.

Ovdje je riječ o dugoročnom i trajnom cilju Savske komisije, budući da je jasno kako tehnološki razvoj riječnog prometa mora biti popraćen prikladnim poboljšanjem administrativnog i pravnog okvira.

Kako bi se ovaj cilj mogao ispuniti, nužno je učiniti sljedeće:

- kroz sastanke i radionice s lučkim kapetanijama, nadležnim tijelima i korisnicima plovno putu trajno pratiti provedbu postojećih propisa, s ciljem poboljšavanja i usklađivanja regulative s postojećom praksom;

- dodatno razviti sva druga nužna pravila (npr. tehnička pravila za plovila te pravila o sprječavanju onečišćenja zraka uzrokovanog ispušnim plinovima plovila);
- surađivati s EU-om, UNECE-om i riječnim komisijama, s ciljem uspostave pravnog i administrativnog okvira za unutarnju plovidbu na razini Europe (iznimno je bitno postići konsenzus u vezi s jedinstvenim europskim pravilima za plovidbu i licencama za zapovjednike plovila);
- razviti sustav izobrazbe za članove posade;
- pripremiti i razraditi plovidbene karte i publikacije u vezi s plovidbom (npr. *Priručnik za plovidbu, Indikator riječnih kilometara, Album mostova, Popis zimovnika i zimskih skloništa*). Uspostava i funkcioniranje sustava za redovito ažuriranje karata bit će jedan od ključnih izazova u tom kontekstu.

U vezi s ovim, ključni zadaci Savske komisije bit će izrada i usvajanje novih odluka, kao i razrada već postojećih odluka, dok će ključni zadatak država stranaka biti provedba usvojenih odluka.

- **Obnova, razvoj i prikladno održavanje plovnog puta rijeke Save s ciljem povećanja komercijalnog prometa i poboljšanja sigurnosti plovidbe** (članak 10. stavak 4 *Okvirnog sporazuma*; članak 9. *Protokola o režimu plovidbe uz Okvirni sporazum*; članak 4. *Aneksa I Okvirnog sporazuma – Statuta Savske komisije*)

Promet na rijeci Savi ograničen je na određene dionice rijeke i na vrlo je niskoj razini, dok je razina prometa prije 1990. godine iznosila približno 15 milijuna tona robe godišnje. Tijekom proteklih godina, u kojima je manjak održavanja bio uočljiv, smanjila se širina i dubina plovnog puta na rijeci Savi, a sama plovidba postala je nesigurna zbog njegovih ograničenih dimenzija. To je imalo za posljedicu kraća plovidbena razdoblja tijekom godine i krajnje ograničen interes za ovaj oblik prijevoza.

Na temelju postojećih i/ili planiranih radova na izgradnji prometne infrastrukture koja bi povezala rijeku Savu s nekoliko luka na Jadranu, kao i na temelju postojanja lučke infrastrukture duž toka rijeke Save te činjenice da postoji poveznica s Dunavom, može se zaključiti kako rijeka Sava pruža niz prednosti kad je riječ o intenziviranju daljnjeg razvoja riječnog prometa, a ujedno je očito kako obnova prometa na plovnom putu rijeke Save predstavlja izuzetno važno pitanje, budući da je riječ o ekološki povoljnoj i održivoj vrsti prometa koja pruža izuzetan potencijal. To je pitanje postalo još važnije pitanje nakon potpisivanja i ratifikacije *Okvirnog sporazuma* i prihvaćanja *Protokola o režimu plovidbe uz Okvirni sporazum*, sukladno kojem je plovidba slobodna za sve zastave.

Uzimajući u obzir sve gore navedeno, nužno je pripremiti prikladan gospodarski i organizacijski okvir za obnovu trgovine i plovidbe (za teret i putnike) na rijeci Savi, sa sljedećim ciljevima:

- poboljšati infrastrukturu plovnog puta do razine klase IV i Va, kroz hidrotehničke radove;
- osigurati prikladno i koordinirano održavanje i označavanje plovnog puta;
- uvesti RIS, i
- poboljšati javna i privatna ulaganja u promet na rijeci Savi, sukladno odgovarajućim gospodarskim i financijskim analizama.

Kad je riječ o području plovidbe, očito je kako je ključni i središnji prioritet Savske komisije obnova i razvoj plovidbe na međunarodnom dijelu plovnog puta, što uključuje najskoriju moguću obnovu plovnog puta u skladu s dogovorenom klasom plovnosti, nakon čega slijedi prikladno i redovito održavanje i označavanje plovnog puta. Dugoročno gledano, a ovisno o prometnim potrebama i zahtjevima zaštite okoliša, razmotrit će se nastavak aktivnosti na poboljšanju klase plovnosti na međunarodnom dijelu plovnog puta, kao i proširenje plovnosti rijeke Save uzvodno od Siska prema Sloveniji.

Kako bi se gore navedeni ciljevi ispunili, nužno je:

- razviti glavni projekt i drugu nužnu dokumentaciju za obnovu i razvoj plovnog puta;
- razraditi odluku Savske komisije u vezi s koordinacijom provedbe obnove i razvoja plovidbe;
- razraditi odluku Savske komisije u vezi s raspodjelom troškova za radove obnove među zemljama;
- osigurati financijska sredstva za radove jaružanja i uređenja rijeke;
- provesti radove jaružanja i uređenja rijeke;
- prikladno i redovito održavati i označavati plovni put;
- instalirati RIS i upravljati njime;
- nastaviti s planiranjem poboljšanja klase plovnosti;
- istražiti mogućnosti proširenja plovnosti uzvodno od Siska prema Sloveniji (razvoj studija i projekata);
- razviti sektor i modernizirati prijevoz unutarnjim vodama (npr. razvoj brodarskog sektora kroz skup gospodarskih mjera, modernizacija flote, uvođenje suvremenih tehnika i tehnologija te kontejnerskog prijevoza, ulaganje u ljudske resurse).

Kako bi se ovaj cilj ispunio, potrebno je da države stranke preuzmu glavnu odgovornost za razvoj preostale dokumentacije, osiguranje sredstava i provedbu radova na obnovi i razvoju plovnog puta na rijeci Savi, dok će Savska komisija biti odgovorna za koordinaciju između samih država stranaka te između država stranaka i međunarodne zajednice, kao i za usvajanje relevantnih odluka.

• **Uspostava učinkovitog sustava za upravljanje otpadom s plovila, s ciljem zaštite voda od onečišćenja s plovila** (članak 10., stavak 4 i članak 11. *Okvirnog sporazuma*)

Trenutno neiskorišten potencijal koji Sava nudi za buduća prometna rješenja predstavlja velik izazov za unutarnju plovidbu, naročito uzme li se u obzir kako je riječ o trenutno ekološki najprikladnijem obliku prometa. U usporedbi s 2008. godinom, očekuje se značajno povećanje volumena unutarnjeg plovnog prometa na rijeci Savi do 2015. godine.

Zbog tih promjena, unutarnja plovidba suočit će se s potrebom sprječavanja ekoloških rizika povezanih s povećanjem prometa, pri čemu je posebno važno pitanje otpada s brodova. Budući da upravljanje otpadom s plovila u praksi ukazuje na djelomice značajne razlike među zemljama savskog područja, za održivo rješenje nužno je razriješiti postojeće nedostatke, kako bi se u transnacionalnoj suradnji duž rijeke Save postigla prikladna razina upravljanja otpadom s plovila. Takav razvoj i provedba preventivnih i transnacionalno koordiniranih mjera s ciljem zaštite višeslojnog riječnog ekosustava predstavlja glavno usmjerenje kad je o ovom cilju riječ, a to podrazumijeva sljedeće:

- sprječavanje onečišćenja voda kroz provedbu mjera definiranih putem transnacionalno koordiniranih koncepata upravljanja otpadom s plovila;
- razvoj transnacionalnih financijskih struktura u obliku financijskog modela za uljni i masni otpad s plovila, kako bi se izbjeglo ilegalno ispuštanje u rijeku kao način rezanja troškova, te kako bi se ujedno smanjio rizik onečišćenja voda i štete po okoliš;
- uspostavu sustava stanica za prikupljanje, obradu i odlaganje opasnog i drugog otpada s plovila na rijeci Savi;
- moguću integraciju u dunavski sustav (WANDA).

Pripreme aktivnosti usmjerene na ostvarenje ovog cilja uglavnom će provoditi Savska komisija, dok će završnu uspostavu sustava stanica za prikupljanje, obradu i odlaganje opasnog i drugog otpada s plovila na rijeci Savi provesti države stranke.

• **Stvaranje pozitivnog imidža unutarnje plovidbe općenito i promicanje rijeke Save kao važnog regionalnog prometnog koridora** (članak 10. stavak 1 i 4 *Okvirnog sporazuma*)

Opća saznanja o mogućnostima koje pruža riječni promet i o rijeci Savi kao važnom regionalnom prometnom koridoru ne samo na razini same regije, već i u Europi, uglavnom su vrlo ograničena. Stvaranje pozitivnog imidža unutarnje plovidbe kao pouzdanog, sigurnog i ekološki povoljnog načina prometa, kao i promicanje mogućnosti koje pruža rijeka Sava, predstavljaju važna pitanja zbog privlačenja potencijalnih ulagača i jače uključenosti poslovnog sektora.

Kako bi se prometni potencijal rijeke Save iskoristio u potpunosti, nužno je:

- raditi na širenju informacija i organiziranju radionica i seminara s ciljem promicanja mogućnosti i prednosti prijevoza plovnim putevima općenito, a posebno za rijeku Savu;
- organizirati redovite sastanke s potencijalnim korisnicima plovnog puta;
- razviti održivu i suvremenu marketinšku kampanju kako bi se privukla privatna ulaganja i kako bi se povećala potražnja za prijevozom unutarnjim vodama i njegovo korištenje.

Stvaranje pozitivnog imidža unutarnje plovidbe općenito, kao i, konkretno govoreći, promicanje rijeke Save kao važnog regionalnog prometnog koridora, bit će važni zadaci, uglavnom za Savsku komisiju. Ipak, odgovarajuća podrška nadležnih tijela iz država stranaka predstavljat će nužan preduvjet za uspješno ispunjenje ovog cilja.

• **Razvoj nautičkog turizma / stvaranje okvira za nautički turizam** (članak 10. stavak 4 *Okvirnog sporazuma*)

Rekreativno korištenje voda postaje sve važnije pitanje u Europi. Unutarnjim plovnim putevima država članica Europske unije plovi više od milijun motoriziranih rekreativnih plovila. Stopa rasta samo u sektoru sportova na vodi procjenjuje se na 2-3 posto godišnje, dok rekreacija i život duž obala rijeka i jezera predstavljaju sve vredniji resurs, a ujedno i priliku za opipljivo poticanje gospodarske uspješnosti regija i mjesta koji graniče s tim unutarnjim plovnim putevima.

Istovremeno, rijeka Sava kao dio europske mreže plovnih puteva pruža izvanredan potencijal u smislu kulturnog i društvenog naslijeđa te zaštićenih područja, uključujući parkove prirode, kao i značajne i relevantne gradove. Puna pristupačnost plovnih puteva rijeke Save u kontekstu nautičkog turizma do današnjih je dana ostala ograničena zbog manjka infrastrukture (što uključuje punu plovnost i luke za ukrcaj), kao i zbog izostanka integriranog upravljanja nautičkim turizmom.

Uzimajući u obzir činjenicu da razvoj nautičkog turizma omogućuje dodatno zapošljavanje lokalnog stanovništva, kao i daljnji razvoj potpunih aktivnosti (kao što su proizvodnja ekološke hrane i ugostiteljstvo), očito je da nautički turizam može značajno pridonijeti sveukupnom gospodarskom razvoju sliva rijeke Save, a gore naveden projekt poslužit će kao osnova za puno korištenje turističkih potencijala sliva rijeke Save.

Koraci koje je nužno poduzeti uključuju:

- pripremu *Master plana za razvoj nautičkog turizma*;
- redovito ažuriranje *Nautičkog i turističkog vodiča za rijeku Savu*;
- pripremu pravnog okvira za razvoj nautičkog turizma na regionalnoj i nacionalnoj razini;
- uspostavu mreže marina, pristanišnih točaka za putnike i druge infrastrukture za nautički turizam duž rijeke Save;
- promoviranje mogućnosti nautičkog turizma na rijeci Savi pri međunarodnim turističkim organizacijama.

Za pripremu okvira za razvoj i promicanje nautičkog turizma uglavnom će biti odgovorna Savska komisija, dok će uspostava infrastrukture predstavljati zadatak država stranaka.

U vezi s gore navedenim ciljevima i aktivnostima, važno je istaknuti sljedeće:

- Od presudne je važnosti na vrijeme osigurati sredstva za dovršetak nužne dokumentacije i provedbu radova na obnovi i razvoju plovnog puta rijeke Save. U kasnijoj fazi bit će nužno osigurati sredstva za odgovarajuće održavanje plovnog puta.
- Uzimajući u obzir opseg i složenost aktivnosti na obnovi i razvoju plovidbe na rijeci Savi, nužno je uspostaviti mehanizam koordinacije aktivnosti među državama strankama. Isti taj mehanizam može se iskoristiti za kasniju koordinaciju održavanja plovnog puta.
- Provedba ove *Strategije* zahtijeva jačanje administrativnih kapaciteta u nadležnim tijelima odgovornima za plovidbu u državama strankama.
- Očito je kako je najviši prioritet osigurati, što je skorije moguće, obnovu komercijalnog prijevoza na rijeci Savi, imajući na umu kako razvoj infrastrukture na rijeci Savi bez istovremenog stimuliranja obnove i preobrazbe riječnog prometnog sektora u suvremeni i konkurentni sustav zapravo povećava rizik značajnog neuspjeha u ispunjenju razvojnih ciljeva koje se nastoji ostvariti kroz poboljšanje plovnosti na rijeci Savi.

4.2. Upravljanje riječnim slivom

Okvirnim sporazumom naglašava se uspostava održivog upravljanja vodama kao jedan od tri ključna cilja procesa suradnje u slivu rijeke Save. *Okvirni sporazum* usmjeren je na suradnju u upravljanju vodnim resursima sliva rijeke Save na održiv način, što uključuje integrirano upravljanje površinskim i podzemnim vodama.

U tom smislu, **konkretni cilj** upravljanja riječnim slivom jest poduzimati daljnje zajedničke korake kako bi se ispunili ciljevi *Okvirne direktive EU o vodama* koji se tiču zaštite okoliša, a odnose se na "dobar status odnosno dobar potencijal svih voda" u slivu rijeke Save.

Ta će se pitanja kontinuirano razrađivati, počevši od pripreme prvog *Plana upravljanja slivom rijeke Save (Sava RBM plana)* i *Programa mjera (PoM)* na razini čitavog sliva, kako bi se ciljevi *Okvirne direktive EU o vodama* u području zaštite okoliša postigli na troškovno najučinkovitiji način, uključujući zajednički dogovorene dopunske korake u drugom ciklusu i naknadnim ciklusima planiranja upravljanja riječnim slivom u slivu rijeke Save.

• **Razvoj Plan(ov)a upravljanja slivom rijeke Save** (članak 12. i članak 3. *Okvirnog sporazuma*)

Opći cilj čitave pripreme *Plana upravljanja slivom rijeke Save* jest olakšati prilagodbu pravnoj stečevini Europske unije, posebno u području upravljanja vodama. To se namjerava učiniti kroz prepoznavanje prioritetnih ciljeva suglasnih s nastojanjima Savske komisije i zemalja korisnica, kao i kroz poticanje u većoj mjeri strateški orijentiranog usmjerenja na ostvarivanje ciljeva iz *Okvirne direktive o vodama*, a isto tako i osiguranjem koordiniranog djelovanja kroz sve instrumente planiranja koji postoje u regiji, posebno kad je riječ o integriranom upravljanju riječnim slivom sukladno *Okvirnoj direktivi o vodama* (što uključuje i plovidbu, hidroenergiju, sprječavanje poplava, zaštitu voda i vodnog ekosustava, itd.).

Plan predstavlja detaljnu razradu kako ispuniti ciljeve zaštite okoliša. Na temelju karakteristika sliva rijeke Save (ocijenjenih u *Izješću o analizi sliva rijeke Save* [6]), razradit će se daljnji koraci usmjereni na osiguranje kvalitetnog ekološkog statusa površinskih voda i kemijskog statusa podzemnih voda, a također će se ocijeniti *Program mjera (PoM)* na razini sliva za ispunjenje ciljeva zaštite okoliša iz *Okvirne direktive EU o vodama* na troškovno najučinkovitiji način.

Pretpostavlja se da će države stranke prihvatiti *Sava RBM plan* u prvoj polovici 2012. godine, slijedom prijedloga Savske komisije. To je preduvjet provedbe dogovorenih mjera.

To zapravo znači da se u slučaju sliva rijeke Save svi procesi u vezi s provedbom *Okvirne direktive o vodama* **pomiču** najmanje tri godine u usporedbi s odgovarajućim aktivnostima na razini Dunava i Europe (2009.). Uzimajući u obzir konkretne okolnosti, povezane s različitim

razinama obveza zemalja u slivu kad je riječ o ispunjenju zahtjeva iz *Okvirne direktive o vodama*, očito je već i sada kako se u slučaju prvog *Plana* može očekivati značajniji jaz, kao i to da će neka važna pitanja ostati nedovoljno razrađena. To zapravo znači da će drugi ciklus i naknadni ciklusi planiranja upravljanja riječnim slivom i nadalje ostati visok prioritet suradnje među zemljama savskog sliva. Budući da je Slovenija kao država članica Unije već sada pravno obvezana stečevinom Europske unije, a sve su druge države stranke posvećene procesima europskih integracija, u godinama koje dolaze može se očekivati ubrzanje njihovih napora u ovom području.

Uzimajući u obzir činjenicu da su aktivnosti u upravljanju riječnim slivom u slivu rijeke Save počeli gotovo šest godina nakon što je *Okvirna direktiva EU o vodama* stupila na snagu, **države stranke, kao i sama Savska komisija, trebaju poduzeti dodatne napore kako bi uskladili aktivnosti u sklopu upravljanja slivom rijeke Save sa šestogodišnjim ciklusima Okvirne direktive o vodama, počevši od trećeg ciklusa.**

Kako bi se ovaj optimistični cilj mogao ispuniti, potrebno je suziti vremenski okvir za nekoliko aktivnosti koje su predviđene *Okvirnom direktivom o vodama* za razdoblje 2009.-2015. godine, i/ili te aktivnosti treba spojiti s drugim aktivnostima.

- **Provedba Programa mjera**

U članku 11(7) *Okvirne direktive o vodama* navodi se kako mjere trebaju postati operativne do prosinca 2012. godine. U članku 15(3) navodi se da zemlje članice u roku od tri godine od objavljivanja svakog plana upravljanja riječnim slivom trebaju podnijeti privremeno izvješće Europskoj komisiji, kojim se opisuje napredak u provedbi planiranog programa mjera. U izvješću se trebaju pružiti informacije o tome koje mjere se provode, na koji način, i tko to čini.

Na temelju gore navedenih zahtjeva, krajnji rok za dovršetak i podnošenje privremenog izvješća o provedbi *Planova upravljanja riječnim slivom* u kontekstu *Okvirne direktive o vodama* jest prosinac 2012. godine. Uzimajući u obzir činjenicu da će prvi *Sava RBM plan* biti usvojen 2012. godine, mjere trebaju biti operativne u 2015. godini.

Imajući u vidu kako se priprema drugog *Plana* predlaže za 2015. godinu, planira se **pripremiti izvješće o provedbi mjera u 2014. godini**, kao odvojeno poglavlje drugog *Izvješća o analizi sliva rijeke Save* [6]. Očekuje se kako će traženi vremenski okvir za izvještavanje biti moguće ispuniti počevši od trećeg ciklusa upravljanja riječnim slivom.

Provedba *Programa mjera (PoM)*, o kojem je potrebno postići sporazum do prvog *Plana upravljanja riječnim slivom* i naknadnih planova te vrste, treba biti isključivo odgovornost država stranaka. Provedbu mogu financirati same države stranke, i/ili kroz razne oblike financiranja u okviru Europske unije (primjerice, IPA za zemlje koje nisu države članice EU; kohezijski i strukturni fondovi za države članice), kao i kroz druge međunarodne financijske institucije (npr. Svjetsku banku).

- **Koordinacija integracije vodne politike s drugim politikama (npr. plovidbom, generiranjem hidroenergije, upravljanjem riječnim slivom), kao i s pitanjima u vezi s klimatskim promjenama**

Pitanja u vezi s klimatskim promjenama

Premda prvi *Sava RBM plan* uključuje poglavlje koje se odnosi na pitanje klimatskih promjena, ono zbog neadekvatne razine znanja nije u srži ovog ciklusa planiranja.

Unatoč tome, trenutno se u slivu rijeke Save odvija nekoliko važnih aktivnosti u vezi s klimatskim promjenama. Dva projekta koji se trenutno provode mogli bi imati značajni učinak na planiranje upravljanja riječnim slivom u nadolazećem razdoblju.

Prvi projekt, koji financira i provodi Svjetska banka, uključuje provedbu studije kojom se namjerava ispuniti jaz u razini spoznaja o učinku klimatskih promjena na sektor voda u jugoistočnoj Europi i pokazati na koji je način moguće povećati otpornost na klimatske promjene pri ulaganjima u presudnu infrastrukturu za upravljanje vodama, kao i u integriranom upravljanju vodnim resursima u regiji. Ovaj cilj ispunit će se kroz razvoj i popularizaciju *Planova prilagođavanja za vode i klimatske promjene (WATCAP-ova)* za odabrane riječne slivove u regiji u kojima se odvijaju ili planiraju ulaganja u vodnu infrastrukturu kroz podršku Svjetske banke i nacionalnih vlada. Sliv rijeke Save prvi je od takvih slivova u jugoistočnoj Europi odabran za ove aktivnosti. Sliv rijeke Save visokog je prioriteta, budući da regionalno klimatsko modeliranje ukazuje na sveukupno smanjenje prosječnog godišnjeg otjecanja od otprilike 15% do 30% do sredine ovog stoljeća, što bi moglo predstavljati izazov za sva ulaganja koja se poduzimaju u ovom slivu. *WATCAP* za sliv rijeke Save uključit će karakterizaciju sliva kroz razvoj hidrološkog modela, procjenu učinka za niz scenarija klimatskih promjena na temelju tog modela, kao i procjenu alternativnih koraka u okviru **adaptivnog upravljanja** u podsektorima upravljanja vodama, uključujući: (i) plovidbu, (ii) hidroenergiju, (iii) korištenje vode u poljoprivredi, (iv) zaštitu od poplava, i (v) gospodarsku analizu projekata na kojima se zasnivaju podsektorske studije o upravljanju vodama.

Drugi projekt, koji financira UNECE, usmjeren je na pitanja prekograničnog upravljanja poplavama kroz proširenu i ojačanu suradnju zemalja sliva rijeke Save, uzimajući pritom u obzir učinak klimatskih promjena prema različitim scenarijima, kao i predviđanje mjera prilagodbe koje bi mogle biti aktualne u budućnosti. Neposredni cilj jest pripremiti osnovu za pripremu prvog *Plana upravljanja rizikom od poplava za sliv rijeke Save*, na temelju koncepta integriranog upravljanja poplavama, uključujući dubinsku razradu mogućih učinaka klimatskih promjena na upravljanje poplavama u slivu, kao i mjera prilagodbe koje valja poduzimati kako bi se reagiralo na te promjene.

Kao kvalitetnu osnovu za daljnje aktivnosti u slivu rijeke Save valja spomenuti i suradnju koja se odvija u okviru pripreme strategije prilagodbe klimatskim promjenama za sliv rijeke Dunav, čiji je dovršetak predviđen do kraja 2012. godine.

Sve gore navedene aktivnosti predstavljat će dobru osnovu za bolju razradu pitanja klimatskih promjena i s njima povezanih mjera prilagodbe u drugom ciklusu upravljanja slivom rijeke Save i naknadnim ciklusima.

Povezivanje upravljanja riječnim slivom i upravljanja rizikom od poplava (članak 9. Okvirne direktive EU o vodama)

Sukladno stavicima 1, 2 i 3 članka 9., ovo pitanje posebno je primjenjivo na:

- pripremu prvih karata opasnosti od poplava i karata rizika od poplava te njihovo naknadno ažuriranje; to će se koordinirati s ažuriranjem analiza sliva na temelju članka 5. *Okvirne direktive o vodama*, a može biti i integrirano u njih;
- pripremu prvih planova upravljanja rizikom od poplava i njihovo naknadno ažuriranje; to će se provoditi usklađeno s ažuriranjem *Planova upravljanja riječnim slivom* i može biti integrirano u njih;
- aktivno uključivanje svih zainteresiranih strana.

Direktiva EU o poplavama postavlja jasne krajnje rokove za sve svoje zahtjeve, pri čemu je potrebna koordinacija sa srodnim zadacima koji proizlaze iz *Okvirne direktive o vodama*. To naročito vrijedi za pripremu karata opasnosti od poplava i karata rizika od poplava, koje se može integrirati u nadolazeća izvješća o karakterizaciji riječnog sliva. Nadalje, planove upravljanja rizikom od poplava valja koordinirati s planovima o upravljanju riječnim slivom, a može ih se i integrirati u njihove ažurirane verzije. U slučaju sliva rijeke Save predviđa se kako će dogovor o razini međusobnog povezivanja ovih pitanja biti postignut kroz zajednički rad na *Programu razvoja Plana upravljanja rizikom od poplava*.

Nastavak dijaloga s ključnim sektorskim dionicima (npr. u području hidroenergije)

Dobra iskustva u zajedničkom radu Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR), Dunavske komisije i Savske komisije u vezi s razvojem i provedbom *Vodećih načela za razvoj unutarnje plovidbe i zaštite okoliša u slivu rijeke Dunav* [24] mogla bi poslužiti kao primjer za daljnje korake u poboljšanju dijaloga s drugim razvojno orijentiranim sektorima u slivu rijeke Save. Ovi napori fokusirat će se na pokretanje dijaloga o integraciji aspekata zaštite okoliša u sveukupnu dinamiku razvoja, u skladu sa zahtjevima *Okvirne direktive o vodama*.

- **Dodatna razrada pitanja koja u prvom ciklusu *Sava RBM plana* nisu definirana kao pitanja od značaja za upravljanje vodama, no koja bi potencijalno mogla biti važna u budućnosti (potražnja za vodom, nanosi, količina podzemnih voda, itd.)**

Daljnji rad na relevantnim pitanjima koja u prvom ciklusu upravljanja riječnim slivom nisu definirana kao pitanja od značaja za upravljanje vodama valja dodatno proširiti u godinama koje slijede. Jedno od najvažnijih pitanja, koje nije razrađeno isključivo zbog nedovoljnih informacija u prethodnom razdoblju, jest pitanje nanosa. Povrh toga, dužna pozornost posvetit će se i pitanjima upravljanja podzemnim vodama, uključujući relevantne aktivnosti koje se već odvijaju, kao što je projekt *Zaštita i održivo korištenje prekograničnog sustava akvifera dinarskog karsta (DIKTAS)*.

Početni koraci u smjeru uspostave održivog upravljanja sedimentima (članak 8., članak 10. i članak 11. *Okvirnog sporazuma*)

Pitanje upravljanja sedimentima dosad nije naišlo na dovoljnu pozornost. Savska komisija pripremila je nacrt *Protokola o upravljanju sedimentima uz Okvirni sporazum o slivu rijeke Save*, u kojem se sedimenti razmatraju kao nužni, integralni i dinamički dio riječnog sliva, velike okolišne vrijednosti. *Protokolom* se regulira suradnja država stranaka u tom pogledu, i osigurava se održivo upravljanje sedimentima u slivu rijeke Save kroz razradu i kvalitativnih i kvantitativnih pitanja u vezi sa sedimentima. Budući da je upravljanje sedimentima važan element upravljanja riječnim slivom, *Protokol* predstavlja korak u smjeru uspostave održivog upravljanja vodama u slivu. Kako bi se potaknule aktivnosti koje vode ka održivom upravljanju sedimentima, potpisivanje i ratifikacija *Protokola* od presudne je važnosti. Prema *Protokolu*, države stranke imat će obvezu redovito razmjenjivati informacije o planiranom jaružanju te pripremiti *Plan upravljanja sedimentima za sliv rijeke Save* najkasnije šest godina po stupanju *Protokola* na snagu.

Kako bi se ispunili ključni ciljevi *Okvirnog sporazuma* u vezi s razvojem i provedbom *Sava RBM plana* zajedno s *Programom mjera (PoM)*, nužno je:

- dovršiti *Sava RBM plan*, uključujući *Program mjera (PoM)*;
- osigurati proces konzultacija s javnošću;
- pratiti provedbu *Programa mjera*;
- pripremiti privremeno izvješće o provedbi *Programa mjera*, tri godine nakon objavljivanja prvog *Plana upravljanja riječnim slivom*;
- provoditi aktivnosti relevantne za idući ciklus *Sava RBM plana* (npr. ocjenjivanje bioraznolikosti i ekološkog statusa nanosa, voda i biota, ocjenjivanje klimatskih promjena i razrada mjera prilagodbe, analiza pitanja od značaja za upravljanje vodama – SWMI).
- objaviti, moguće i u svrhu konzultacija, privremenu analizu pitanja od značaja za upravljanje vodama za drugi *Plan upravljanja riječnim slivom*;
- pripremiti drugi *Plan upravljanja slivom rijeke Save*.

Kako bi se ispunili ključni ciljevi *Okvirnog sporazuma* u vezi s upravljanjem sedimentima, nužno je:

- pripremiti program razvoja *Plana upravljanja sedimentima za sliv rijeke Save*;
- uspostaviti sustav razmjene podataka u vezi s kakvoćom sedimentata (npr. priprema programa jaružanja i uspostava koordiniranog sustava praćenja nanosa).

Priprema popratnih dokumenata za razvoj idućeg ciklusa *Plana upravljanja riječnim slivom* trebala bi početi po dovršetku prvog *Plana upravljanja slivom rijeke Save*. Kao temelj za to poslužiti će analiza nedostataka. Provedba dokumenata ovisi o mogućnostima financiranja u okviru raznih programa prekogranične suradnje (npr. TCP SEE), koje se s vremena na vrijeme pružaju.

4.3. Upravljanje poplavama

Pravna osnova suradnje u upravljanju poplavama u širem je kontekstu definirana člankom 13., stavkom 1 *Okvirnog sporazuma*, prema kojem će *stranke uspostaviti usklađeni ili zajednički sustav mjera, aktivnosti, upozoravanja i uzbunjivanja u slivu rijeke Save za izvanredne utjecaje na vodni režim, uzrokovane poplavama (prirodnim ili umjetno izazvanim), ledom, sušom ili nestašicom vode*.

Od uspostave Savske komisije upravljanje poplavama bilo je jedno od ključnih područja suradnje zemalja u slivu rijeke Save. Kako bi se ta suradnja dodatno osnažila, države članice *Okvirnog sporazuma*, surađujući kroz odgovarajuće stručne skupine Savske komisije, pripremile su *Protokol o zaštiti od poplava uz Okvirni sporazum* [14]. Taj su *Protokol* države članice potpisale u lipnju 2010. godine.

Na temelju ovog *Protokola*, zemlje u slivu slažu se da će surađivati u:

- pripremi *Programa razvoja Plana upravljanja rizikom od poplava (FRM plana) za sliv rijeke Save*;
- provedbi *Preliminarne ocjene rizika od poplava*;
- pripremi *Karata opasnosti od poplava i rizika od poplava*;
- razvoju *Plana upravljanja rizikom od poplava za sliv rijeke Save*;
- uspostavi *Sustava prognoziranja, upozoravanja i uzbunjivanja za poplave u slivu rijeke Save*;
- razmjeni informacija relevantnih za održivu zaštitu od poplava.

Kad *Protokol* slijedom postupka ratifikacije u nacionalnim parlamentima država članica stupi na snagu, predstavljat će snažnu nadopunu *Okvirnog sporazuma* kao dokument usmjeren na stvaranje uvjeta za održivo upravljanje poplavama i provedbu zajednički dogovorenih koraka država članica. Konkretno, *Protokol* pruža temelj za postupni razvoj zajedničkog *Plana upravljanja rizikom od poplava*, u skladu *Direktivom EU o poplavama* (2007/60/EU) i *Konvencijom UNECE-a o vodama*.

Budući da se suradnja država članica u ovom konkretnom području, kroz zajednički dogovorene aktivnosti pod okriljem Savske komisije, može okarakterizirati dalekosežnom po prirodi, države članice složile su se na svom drugom sastanku (2009. godine) kako će podržati već pokrenute aktivnosti na poboljšanje zaštite od poplava u slivu rijeke Save i kako će poticati daljnju suradnju država članica u pripremi *Preliminarne ocjene rizika od poplava i karata poplava*, kao i u razvoju *Plana upravljanja rizikom od poplava za sliv rijeke Save*. Povrh toga, države članice podržavaju postojeće aktivnosti na određivanju (i pripremi) blisko povezanih projekata od uzajamnog interesa, kao što su nova hidrološka studija za sliv rijeke Save te studija mapiranja poplava za rijeku Savu [18].

U skladu s gore navedenim čvrstim stavom, Savska komisija nastavlja s već započetim aktivnostima usmjerenima na **jačanje zaštite od poplava u slivu rijeke Save**, kroz koordinaciju dogovorenih akcija.

Planiraju se sljedeće konkretne zajedničke akcije kako bi se ojačala zaštita od poplava u slivu.

- **Razvoj zajedničkog Plana upravljanja rizikom od poplava za rijeku Savu**

Slijedom prihvatanja *Smjernice o vodama i prilagodbi klimatskim promjenama* na petom sastanku država stranaka *Konvencije o zaštiti i uporabi prekograničnih vodotoka i međunarodnih jezera* (skraćeno, *Konvencije o vodama*) (Ženeva, 10.-12. studenoga 2009.), države stranke odlučile su potaknuti provedbu *Smjernice* kroz program pilot projekata i platformu za razmjenu iskustava u vezi s prilagodbom klimatskim promjenama u prekograničnom kontekstu. Sliv rijeke Save odabran je kao jedan od pilot slivova za ovo konkretno testiranje. Kroz taj aktualni projekt planira se provesti određene zadatke koji će dovesti do uspostave zajedničkih ciljeva zemalja u slivu rijeke Save kad je riječ o upravljanju rizikom od poplava u slivu rijeke Save, i to putem:

- pripreme detaljnog *Programa razvoja Plana upravljanja rizikom od poplava za sliv rijeke Save*, uključujući konzultacije i rasprave s državama strankama *Okvirnog sporazuma*, kako bi se došlo do zajedničkog razumijevanja u vezi s ciljevima, strukturom i sadržajem *Plana upravljanja rizikom od poplava* za sliv rijeke Save;
- pripreme pregleda već dovršenih ili postojećih aktivnosti i rezultata čitavog procesa, u vezi s planiranjem upravljanja rizikom od poplava u slivu rijeke Save, kao i u vezi s povezanim inicijativama u slivu rijeke Dunav koje mogu utjecati na rijeku Savu;
- određivanja i ocjenjivanja postojećeg zakonodavstva, strategija i planova u vezi s planiranjem upravljanja rizikom od poplava i prilagodbom na klimatske promjene (na prekograničnoj i nacionalnoj razini), koristeći se pritom sličnim rezultatima koji su već proistekli iz drugih projekata;
- ocjenjivanja podatkovnih i informacijskih potreba za pripremu zajedničkog *Plana upravljanja rizikom od poplava* za sliv rijeke Save (hidrološki podaci, socioekonomski podaci, podaci u vezi s okolišem, stanjem infrastrukture, itd.), određivanja izvora podataka na nacionalnoj i međunarodnoj razini, otkrivanja podatkovnih nedostataka i definiranja strategije o tome kako doći do podataka koji nedostaju.

Ovaj *Program*, zajedno s drugim potpornim aktivnostima, bit će dovršen do sredine 2012. godine. Jedan od ciljeva razvoja *Programa* jest složiti se o vremenskom okviru za pripremu *Plana upravljanja rizikom od poplava*. Uzimajući u obzir različite razine pripremljenosti država stranaka u smislu provedbe *Direktive o poplavama*, jedan od izazova u budućnosti bit će i odluka o tome jesu li strane spremne poštivati krajnje rokove uspostavljene *Direktivom o poplavama* u prvom ciklusu planiranja, koji će biti dovršen 2015. godine.

- **Zajedničke aktivnosti u preliminarnoj ocjeni rizika od poplava te u pripremi karata opasnosti od poplava i rizika od poplava**

Određene aktivnosti usmjerene na podršku toj konkretnoj akciji već su započele. Kroz rad stručne skupine PEG FP Savske komisije stalno se odvija razmjena informacija o aktivnostima na nacionalnoj razini. U godinama koje slijede to će se dodatno intenzivirati.

Drugi koraci planirani u tom smislu u slivu rijeke Save uključit će:

- početnu ocjenu ranjivosti na poplave u slivu rijeke Save te određivanje najranjivijih područja;
- koordinaciju razmjene informacija pri izradi karata opasnosti od poplava i rizika od poplava za sliv rijeke Save;
- usklađivanje nacionalnih metodologija za pripremu karata o poplavama, ako je to izvedivo, odnosno u najmanju ruku dogovor o metodama za tumačenje informacija o opasnostima i rizicima od poplava u uobičajenim poplavnim područjima.

- **Prilagodba upravljanja poplavama u kontekstu klimatskih promjena**

Na Drugom sastanku država stranaka *Okvirnog sporazuma* (2009. godine) naglašeno je kako postoji značajna vjerojatnost da će klimatske promjene utjecati na aktivnosti upravljanja vodama u slivu rijeke Save, a ujedno je pružena podrška daljnjem istraživanju učinaka klimatskih promjena, kao i razvoju integriranog pristupa koji uključuje korake ublažavanja i prilagodbe te s tim blisko povezane projekte [18]. Štoviše, ovo sve značajnije pitanje također je naglašeno u preambuli *Protokola o zaštiti od poplava uz Okvirni sporazum* [14]. Te činjenice snažno su usmjerile djelovanje Savske komisije u području upravljanja poplavama. Nekoliko važnih projekata koji se trenutno odvijaju u regiji (npr. *WATCAP*) također se bave učincima klimatskih promjena na upravljanje poplavama. Kroz gore spomenut projekt UNECE-a planira se priprema pregleda stanja u regionalnom modeliranju klimatskih promjena, konkretno povezanim s učinkom klimatskih promjena na ranjivost od poplava. Štoviše, do kraja 2012. godine također će se osigurati i preliminarna identifikacija i opis mogućih mjera prilagodbe (troškovi, djelotvornost, nuspojave, smanjenje ranjivosti, održivost provedbe, alternative, itd.), odabir paketa mjera (dugoročne, srednjoročne i kratkoročne mjere, mjere sprječavanja, pripremljenosti, otpornosti, reagiranja i oporavka).

To će predstavljati snažnu osnovu za daljnje zajedničke korake u provedbi mjera prilagodbe, što će se koordinirati uz pomoć Savske komisije.

- **Daljnja razrada hidroloških i hidrauličkih modela rijeke Save**

Aktivnosti na uspostavi hidroloških i hidrauličkih modela sliva rijeke Save, koje se provode u suradnji s Inženjerskim korpusom Vojske Sjedinjenih država (USACE), dovele su do pripreme modela krajem 2010. godine. Modeli, koji se zasnivaju na raznim podacima što su ih prikupile države stranke, **imaju višesektorski karakter**, budući da se potencijalno mogu koristiti u nizu prioritetnih područja za sliv rijeke Save, kao što su:

- uspostava sustava prognoziranja i upozoravanja na poplave za sliv rijeke Save,
- priprema karata opasnosti od poplava i rizika od poplava,
- analiza visokog i niskog protoka,
- određivanje plovnih razina, itd.

Kako bi se mogle ispuniti gore navedene potrebe, model je potrebno kontinuirano razrađivati.

U tom smislu, modele čiji će središnji repozitorij biti Tajništvo Savske komisije razrađivati će nacionalne institucije država stranaka čim novi podaci budu dostupni, a te će se ažurirane verzije prosljeđivati Tajništvu Savske komisije.

4.4. Sprječavanje i kontrola akcidenata

Sljedeća su dva **konkretna cilja** relevantna za sveukupnu provedbu *Okvirnog sporazuma* u području sprječavanja i kontrole akcidenata.

- **Uspostava održivog i učinkovitog transnacionalnog sustava upravljanja mogućim događajima s prekograničnim utjecajem na vode, vodni režim i vodni ekosustav čitavog sliva rijeke Save (članak 13. stavak 1 *Okvirnog sporazuma*)**

Stranke su već povezane kroz sustav ranog upozoravanja na opasnost od nesreća (AEWS), alat za modeliranje širenja onečišćenja (DBAM), kao i mehanizam uzbunjivanja/upozoravanja koji povezuje institucije civilne zaštite (glavne centre za uzbunjivanje – PIAC centre). Ta je struktura razvijena u okviru Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR). No, slučajna onečišćenja koja su se pojavila u stvarnosti pokazala su da sustav za reagiranje na izvanredne situacije ne funkcionira na najučinkovitiji način, kako bi se problem riješio na odgovarajući način i spriječile negativne ekološke posljedice nesreća. Vremenska razlika između

zaprimanja prvih informacija o onečišćenju te prikladnih i učinkovitih reakcija raznih institucija odgovornih za sprječavanje i kontrolu akcidenata u većini je slučajeva prevelika. Zaštitne mjere nisu dovoljno učinkovite zbog manjka komunikacije između raznih organizacija, kao i zbog lošeg sustava donošenja odluka u zemljama sliva rijeke Save. PIAC centri funkcioniraju stalno (24 sata dnevno sedam dana u tjednu) jedino u Sloveniji i Hrvatskoj, dok se u Bosni i Hercegovini te Srbiji takav sustav još uvijek razvija.

Kako bi se ovaj cilj ispunio, Savska komisija trebala bi trajno pratiti i promicati razvoj transnacionalnog sustava upravljanja kroz redovite kontakte s relevantnim institucijama iz država stranaka, dok bi se ključni napori država stranaka trebali usmjeriti na uspostavu samog sustava.

• **Trajna izobrazba postojećih struktura odgovornih za sprječavanje i kontrolu akcidenata**

Izobrazba postojećih struktura odvija se putem redovitog testiranja osoblja u PIAC centrima. Glavni ciljevi takvog testiranja uključuju kontrolu pripremljenosti i sposobnosti reagiranja osoblja u PIAC centrima država stranaka na izvanredne situacije koje uzrokuju ili prijete uzrokovanjem štetnog utjecaja na vode i vodne ekosustave. Rezultati tih testova bit će ocijenjeni u okviru Savske komisije i njezinih stručnih skupina, a naročito skupine PEG APC.

Kako bi se ispunili ključni ciljevi djelotvornog sprječavanja i kontrole akcidenata, predviđeni su sljedeći koraci:

- redovito testiranje postojećeg sustava kroz provedbu najavljenih i nenajavljenih testova;
- provedba *Protokola o izvanrednim situacijama uz Okvirni sporazum* kako bi se poboljšala prevencija, pripremljenost, reagiranje i uzajamna pomoć država stranaka u slučaju izvanrednih situacija;
- razvoj sigurnosnog plana upravljanja onečišćenjem voda za sliv rijeke Save.

Kako bi se ispunili ključni ciljevi, bit će važno da sve nacionalne institucije i organizacije odgovorne za sprječavanje i kontrolu akcidenata surađuju na temelju odredbi *Protokola o izvanrednim situacijama uz Okvirni sporazum*, nakon što taj protokol stupi na snagu. Slijedom ratifikacije to će postati pravna osnova za održivo i koordinirano djelovanje u situacijama slučajnog onečišćenja. Države stranke *Okvirnog sporazuma*, naročito Bosna i Hercegovina te Srbija, trebale bi uspostaviti djelotvornu strukturu sprječavanja i kontrole akcidenata kako bi mogle reagirati na izvanredne situacije, prije svega kroz razvoj nacionalnog zakonodavstva. Za taj proces odgovorne su konkretne države stranke. Savska komisija mogla bi promicati te aktivnosti kroz predstavljanje ključnih ciljeva, kao i kroz povezivanje novih institucionalnih mehanizama u konkretnim državama strankama s postojećim sustavom hitnog obavještanja o akcidentima.

Na razini Savske komisije predviđena je provedba projekta *Sigurnosni plan upravljanja onečišćenjem voda za sliv rijeke Save*, kojim se nastoji ostvariti trajna poveznica između institucija uključenih u upravljanje vodama i onih koje su uključene u pripremljenost za izvanredne situacije i upravljanje reakcijama na njih, u svrhu djelotvorne provedbe mjera u slučaju nehotičnih onečišćenja tvarima koje bi mogle utjecati na korištenje voda u različite svrhe (pitka voda, voda za mriještenje, navodnjavanje, industrija, plovidba, itd.), kao i na kakvoću rijeka i vodnog ekosustava, naročito u područjima od posebnog značaja. U svrhu učinkovitog i djelotvornog upravljanja potrebna je platforma za modeliranje i razmjenu informacija, putem koje bi sva odgovorna nacionalna tijela i institucije mogle biti upozoravane na moguće ispuste štetnih tvari, pratiti razvoj situacije i koordinirati udružene reakcije na takve situacije. Provedba ovog projekta ovisi o mogućnostima financiranja u okviru raznih programa prekogranične suradnje (npr. TCP SEE), koje se s vremena na vrijeme otvaraju.

Kako bi se ovaj cilj ispunio, očekuje se da će Savska komisija preuzeti vodeću ulogu u praćenju rezultata redovitog testiranja i organiziranju izobrazbe za osoblje, s ciljem poboljšanja operativnih kapaciteta PIAC centara. Prije potpisivanja i ratifikacije *Protokola o izvanrednim*

situacijama uz Okvirni sporazum, Savska komisija i države članice trebaju poduzeti sve nužne korake u svrhu provedbe projekata koji se odnose na poboljšanje sustava potpore za donošenje odluka u slučaju izvanrednih situacija, uključujući štetne posljedice na vodni režim i vodni ekosustav.

4.5. Višesektorska pitanja

Konkretni ciljevi koji se razrađuju u tekstu koji slijedi odnose se na upravljanje informacijama, hidrološka i meteorološka pitanja, kao i na statistička pitanja relevantna za provedbu *Okvirnog sporazuma*.

- **Uspostava integriranog informacijskog sustava za sliv rijeke Save** (članak 4. *Okvirnog sporazuma*, članak 4. Aneksa I uz *Okvirni sporazum – Statuta Savske komisije*)

Uspostava Sava GIS-a, kao dijela integriranog informacijskog sustava za sliv rijeke Save, nužan je korak koji će igrati važnu ulogu u poticanju upravljanja podacima i omogućavanju informacijskog toka između Savske komisije i država članica *Okvirnog sporazuma*. Taj sustav također će postati vrijedan alat za informiranje šire javnosti o relevantnim činjenicama u vezi sa slivom rijeke Save i o zajedničkim akcijama i procesima, kroz vizualizaciju pruženih informacija putem Sava GeoPortala.

Ključni ciljevi ove akcije su:

- uspostava glatkog, pravovremenog, otvorenog i o platformi neovisnog pristupa integriranom sustavu podataka, informacija, usluga i alata, s dovoljnom točnošću i preciznošću kako bi se razradila važna pitanja upravljanja vodama u slivu rijeke Save;
- pružanje kvalitetnih komunikacijskih kanala u okruženju Savske komisije, s ciljem dijeljenja i širenja znanja o vodnim resursima, u svrhu ostvarenja djelotvornog i učinkovitog upravljanja slivom rijeke Save;
- stvaranje tehničkog konteksta i uspostava okoliša u kojem će države članice Savske komisije biti u mogućnosti zajednički raditi sukladno otvorenim i interoperabilnim načelima i kriterijima.

U razdoblju od uspostave Tajništva Savske komisije, zbog sve većih potreba za podacima i proizvodima GIS-a, Tajništvo je uložilo određene napore kako bi se potrebe za takvim informacijama ispunjavale na ad-hoc osnovi. Najznačajniji naponi u prikupljanju, analizi i obradi GIS podataka i pripremi raznih karata poduzeti su u svrhu pripreme *Izvešća o analizi sliva rijeke Save* [6]. Premda su rezultati tih napora uočeni, takav se pristup ne može definirati kao sustavan pristup razvoju Sava GIS-a. Stvarna osnova uspostave GIS sustava bila je priprema strateške i provedbene dokumentacije za razvoj Sava GIS-a, s dogovornom vizijom i načelima.

Kako bi se uspostavio posve funkcionalan Sava GIS, predviđaju se sljedeći koraci:

- uspostava Sava GeoPortala s temeljnim funkcionalnostima, što uključuje svu potrebnu informacijsku i komunikacijsku infrastrukturu *u prvoj fazi*;
- razvoj i uvođenje naprednih alata, servisa za mapiranje i izvještavanje, kao i osnovna primjena i/ili osnovni sustav potpore za donošenje odluka *u drugoj fazi*;
- proširenje zajedničkog podatkovnog modela i uspostava najnaprednije komponente servisa poput dinamičkog izvještavanja i mapiranja, on-line praćenja i promatranja te naprednih sustava donošenja odluka *u trećoj fazi*.

Prva faza uspostave Sava GIS-a je započela, uz financijsku potporu Europske komisije. Projekt *"Podrška Savskoj komisiji za pripremu i provedbu Plana upravljanja slivom rijeke Save"* bit će dovršen do kraja 2011. godine. Rezultat će biti uspostavljen Sava GeoPortal s temeljnim funkcionalnostima, što uključuje svu potrebnu informacijsku i komunikacijsku infrastrukturu. Istovremeno, bit će pripremljeni i temeljni podatkovni skupovi, kroz trajne aktivnosti na pripremi prvog *Plana upravljanja slivom rijeke Save*.

Kako bi se uspostavio Sava GIS, nužno je osigurati sljedeće:

- aktivno uključenje nacionalnih institucija i njihovih stručnjaka, što uključuje poštivanje predloženih načela u vezi s ciljevima interoperabilnosti i osiguranje usklađenih i redovito ažuriranih podataka;
- jačanje kapaciteta Tajništva Savske komisije, kako bi Sava GeoPortal mogao funkcionirati i kako bi se njime moglo upravljati;
- značajne financijske resurse.

Ključ uspjeha provedbe Sava GIS-a leži u sposobnosti Savske komisije da angažira dodatne kapacitete i resurse kako bi se kreiralo i koristilo više informacija, i kako bi se te informacije mogle brže obrađivati.

Uspostava Sava GIS-a kao distribuiranog sustava zasnovanog na uslugama ovisit će o:

- posvećenosti Savske komisije upravljanju provedbenim projektom;
- punoj suradnji država stranaka u Savskoj komisiji i njihovoj spremnosti da se aktivno uključe u proces;
- osiguranju dovoljno resursa koji će biti dostupni u planiranom vremenskom okviru;
- spremnosti da se slijede predložena načela u vezi s ciljevima interoperabilnosti i integracijom *INSPIRE* hidrografije i drugih tematskih specifikacija u postojeće GIS-ove država stranaka;
- osiguranju dosljednih, sukladnih, kvalitetnih i usklađenih podataka, kao i njihovom ažuriranju na redovitoj osnovi.

- **Jačanje platforme za razmjenu i korištenje hidroloških i meteoroloških informacija** (članak 4. *Okvirnog sporazuma*)

Odgovarajuće hidrološke i meteorološke informacije, kao i sustav prognoziranja i upozoravanja na poplave, potrebni su za integrirano upravljanje vodnim resursima i upravljanje rizikom od poplava u slivu rijeke Save. Štoviše, čvrsta suradnja u dijeljenju podataka i informacija među relevantnim institucijama u državama strankama *Okvirnog sporazuma* predstavlja ključni faktor uspostave i provedbe djelotvornog sustava predviđanja poplava i zaštite od poplava. Raspad integralnog sustava razmjene hidrometeoroloških podataka i upravljanja informacijama u proteklim desetljećima imao je značajan učinak na razmjenu podataka između nacionalnih hidrometeoroloških zavoda u slivu rijeke Save i ograničio je njihovu sposobnost pripreme, upravljanja i pružanja pravovremenih, točnih i kvalitetnih usluga hidroloških informacija i prognoziranja za nadležna tijela, glavne dionike, a i opću javnost.

Platforma razmjene hidroloških i meteoroloških informacija sastojat će se od:

- **sustava razmjene hidroloških i meteoroloških podataka i informacija**, koji će pružiti trajni pregled statusa vodnog režima u slivu, na temelju poveznica uspostavljenih između nacionalnih hidrometeoroloških zavoda država stranaka i Savske komisije;
- *Hidrološkog godišnjaka* s godišnjim sažetkom informacija o vodnom režimu na mjernim stanicama koje su na razini sliva definirane kao relevantne;
- *Hidrološke studije za sliv rijeke Save* koja će pokriti sve meteorološke i hidrološke elemente relevantne za integrirano upravljanje vodama u slivu rijeke Save, a koji će se direktno koristiti u svim ključnim aktivnostima u okviru provedbe *Okvirnog sporazuma* (npr. u razvoju plovidbe, pripremi *Plana upravljanja riječnim slivom*, *Plana upravljanja rizikom od poplava*, sigurnosnog plana za onečišćenje voda), i
- **hidrometeorološkog informacijskog sustava te sustava prognoziranja i upozoravanja na poplave**, usmjerenog na poboljšanje upravljanja informacijama, hidrološkog prognoziranja i sposobnosti upozoravanja na poplave relevantnih nacionalnih tijela.

Značajna podrška djelotvornoj razmjeni hidroloških i meteoroloških podataka i

informacija može se pružiti kroz **sporazum o podatkovnoj politici**, koju bi države stranke trebale definirati kroz koordinaciju Savske komisije.

Ova platforma pružit će pouzdanu i mjerljivu osnovu za sve odluke i preporuke u vezi s održivim upravljanjem vodnim resursima u slivu rijeke Save.

Uspostava platforme je zahtjevan zadatak, koji izrazito ovisi o dostupnim financijskim sredstvima. Prikupljanje sredstava primarno će biti usmjereno na razne programe prekogranične suradnje (npr. TCP SEE, IPA); ipak, u svim gore spomenutim aktivnostima potreban je i značajan doprinos država stranaka, u smislu njihovih ljudskih i financijskih resursa.

Uspostava platforme trebala bi biti glavna odgovornost Savske komisije, dok se od nacionalnih institucija očekuje da doprinesu djelotvornom funkcioniranju i daljnjoj razradi platforme kroz pružanje podataka na redovitoj osnovi.

• **Poticanje provedbe *Okvirnog sporazuma u vezi s plovidbom i drugim relevantnim gospodarskim pitanjima korištenjem statističkih metoda i tehnika kao alata***

Prikupljanje, obrada, analiza i tumačenje podataka u skladu s dobro definiranim metodama i tehnikama zasigurno može pridonijeti boljem razumijevanju procesa koji se razmatra, pružajući time osnovu za uspostavu odnosa, definiranje trendova, bolje planiranje aktivnosti i odgovarajuće donošenje odluka. U tu svrhu nužno je koristiti suvremene i adekvatne statističke metode i tehnike, ne samo u području plovidbe, već i za analizu općih socioekonomskih karakteristika regije, s ciljem poticanja regionalnog razvoja.

U ovom trenutku na razini sliva rijeke Save ne postoji organizirano i uniformno prikupljanje i obrada relevantnih statističkih podataka (naročito u vezi s flotom, vodnim prometom, lukama). Prikupljanje i obrada vrše se na nacionalnoj razini, a u većini slučajeva ne konkretno za sliv rijeke Save.

Očito je kako bi u ovom razdoblju, u kojem se očekuje razvoj vodnog prometa, luka i drugih komercijalnih aktivnosti, bilo korisno uspostaviti djelotvoran sustav prikupljanja i obrade statističkih podataka.

Mogući koraci u tom smislu uključuju:

- Redovito korištenje najboljih statističkih načela, metoda i praksi za poboljšanje kvalitete;
- Razvoj sustava za prikupljanje, obradu i analizu podataka u skladu s EU STAT-om;
- Redovito prikupljanje i obradu podataka;
- Prosljeđivanje podataka relevantnim dionicima.

5. Sudjelovanje javnosti i uključivanje zainteresiranih strana u provedbu Okvirnog sporazuma

Sudjelovanje javnosti predstavlja temeljno načelo održivog upravljanja vodama, kako to nalažu *Okvirna direktiva EU o vodama* (članak 14.) i *Okvirni sporazum o slivu rijeke Save* (članak 21.).

Ključni ciljevi sudjelovanja javnosti i uključivanja zainteresiranih strana su sljedeći:

- osigurati sudjelovanje javnosti u provedbi *Okvirnog sporazuma* i *Okvirne direktive EU o vodama*, kako bi se osigurala transparentnost procesa odlučivanja i kako bi se pridobila podrška za provedbu *Okvirnog sporazuma* i *Okvirne direktive EU o vodama*;
- povisiti razinu svijesti o pitanjima koja se odnose na upravljanje vodama, zaštitu voda i vodnog ekosustava te plovidbu,
- poticati uspostavu djelotvornih struktura i mehanizama sudjelovanja javnosti;
- informirati širu javnost i mobilizirati ključne dionike za sudjelovanje u aktivnostima i strukturama na razini sliva rijeke Save;
- mobilizirati javnost i ključne dionike za pomoć u uspješnoj provedbi i ispunjavanju ciljeva *Sporazuma*.

Kako bi se osigurala uspješna priprema i provedba *Sava RBM plana*, kao i sveukupna provedba *Okvirnog sporazuma*, značajna pozornost posvećuje se pitanju sudjelovanja javnosti i uključenju dionika. Međunarodna iskustva pokazala su kako je djelotvorno uključivanje različitih dionika iz zemalja sliva, na svim odgovarajućim razinama, zapravo osnovni preduvjet za održivo upravljanje vodnim resursima općenito, kao i, konkretnije govoreći, za uspješan razvoj i provedbu planova upravljanja riječnim slivom. Ovo potonje je ujedno jedna od ključnih odredbi *Okvirne direktive EU o vodama*, kao i *Okvirnog sporazuma*.

U slučaju sliva rijeke Save, očito je kako je proces suradnje došao do točke u kojoj se već može uvidjeti korist od uključivanja zainteresiranih strana. Kako bi se to ostvarilo, potrebno je strukturirati proces za njihovo uključivanje. Povrh toga – pogledamo li međunarodna iskustva – najvjerojatnije je da će s napretkom provedbe *Okvirnog sporazuma* dionici "zahtijevati" vlastito uključivanje, budući da će se od njih tražiti da provode odluke koje se donose sukladno *Okvirnom sporazumu*, ili će pak postati nužno uključiti dionike kako bi odluke koje se donose sukladno *Okvirnom sporazumu* bile "provedive".

Angažman korisnika voda i ključnih dionika u upravljanju slivom rijeke Save kroz definiran mehanizam može pružiti dodanu vrijednost već postojećim naporima, a ujedno može i pripomoći djelotvornom napretku uspješne provedbe *Okvirnog sporazuma*, u skladu, među ostalim, s *Okvirnom direktivom EU o vodama*. Ovakav pristup "odozdo prema gore" funkcionirao bi na komplementaran način kao potpora službenom procesu suradnje koju ostvaruju države stranke. Na prekograničnoj razini usmjeravala bi ga i nadgledala Savska komisija, dok bi na nacionalnoj razini to činile države stranke.

Imajući u vidu sve gore navedeno, ključni ciljevi procesa sudjelovanja javnosti i uključivanja zainteresiranih strana u provedbu *Okvirnog sporazuma* (i *Okvirne direktive EU o vodama*) planiraju se postići, načelno govoreći, na dvije razine.

Prva razina orijentirana je na dovršetak i jačanje procesa sudjelovanja javnosti u svrhu pripreme i provedbe *Plana upravljanja slivom rijeke Save*. Ta razina uključuje sljedeće:

- pripremu analize dionika, koja će pružiti nužne informacije za razradu koraka i struktura kojima će se stvoriti uvjeti za osmišljeno sudjelovanje javnosti i uključivanje zainteresiranih strana;
- pripremu plana sudjelovanja javnosti, koji će (i) potaknuti uključivanje dionika, (ii) stvoriti uvjete za povećanje transparentnosti procesa donošenja odluka, (iii) potaknuti

porast razine svijesti među dionicima o pitanjima koja se odnose na upravljanje riječnim slivom, a time i njihov angažman u aktivnostima i strukturama na razini sliva rijeke Save, (iv) potaknuti uspostavu djelotvornih struktura i mehanizama za uključivanje dionika, i (v) pripomoći u angažiranju javnosti i ključnih dionika, kako bi se uključili u provedbu i ispunjavanje ciljeva *Okvirnog sporazuma*.

Primarna ciljna skupina za te aktivnosti, koje se već provode u okviru darovnice Europske komisije Savskoj komisiji za pripremu i provedbu prvog *Plana upravljanja slivom rijeke Save*, upravo su ključni dionici, odnosno glavni korisnici voda, u slivu rijeke Save.

Druga razina procesa sudjelovanja javnosti i uključivanja zainteresiranih strana usmjerena je na daljnje poboljšanje i širenje uključivanja zainteresiranih strana u proces provedbe *Okvirnog sporazuma*, kao i na stvaranje sinergije pristupa "odozgo prema dolje" i "odozdo prema gore". U tom smislu posebna pozornost usmjerit će se na istraživanje mogućnosti i razradu načina uspostave višedioničke platforme kojom bi se nastojalo postići sljedeća dva korisna cilja:

- poticanje djelotvorne koordinacije uključivanja dionika u aktivnosti Savske komisije i pružanje potpore ostvarenju ciljeva *Okvirnog sporazuma*;
- otvaranje prostora za dvosmjernu interakciju, uključujući pružanje informacija širokom rasponu dionika u slivu i konzultiranje s njima.

Dosad su u provedbu *Okvirnog sporazuma* uključeni uglavnom dionici iz vladinog i nevladinog sektora. Ključna svrha višedioničke platforme bila bi poticanje, odnosno daljnje jačanje uključivanja civilnog, akademskog i poslovnog sektora povrh toga.

Kao ilustracija ovog pristupa može poslužiti projekt o poticanju doprinosa sektora malih i srednjih poduzeća (SME) održivom razvoju sliva rijeke Save, što uključuje i akademski i poslovni sektor, a koji će biti pokrenut i proveden u okviru ovih aktivnosti.

Provedba aktivnosti predviđenih kako bi se osiguralo aktivno uključivanje širokog raspona dionika u provedbu *Okvirnog sporazuma* ovisit će o dostupnim sredstvima na nacionalnoj razini, razini sliva i međunarodnoj razini (npr. UNESCO).

U području sudjelovanja javnosti i uključivanja zainteresiranih strana ključna odgovornost Savske komisije jest uspostava procesa sudjelovanja javnosti, kroz pripremu analize dionika i plana sudjelovanja javnosti. S druge strane, ostvarenje uvjeta za provedbu plana sudjelovanja javnosti uglavnom će ovisiti o uključenosti relevantnih struktura država stranaka, koje bi trebale promicati nužnost sudjelovanja javnosti i aktivnog uključivanja ključnih dionika u provedbu *Okvirnog sporazuma* i *Plana upravljanja slivom rijeke Save* putem svih oblika komunikacije.

6. Praćenje provedbe *Okvirnog sporazuma*

U skladu s člankom 21. *Okvirnog sporazuma*, metodologija trajnog praćenja provedbe *Sporazuma* razvijena je i prihvaćena na Prvom sastanku država stranaka *Okvirnog sporazuma* (Zagreb, 1. lipnja 2007. godine), pri čemu je primarni cilj osigurati pravovremeno pružanje informacija o provedbi *Okvirnog sporazuma* dionicima i općoj javnosti.

Metodologija u osnovi uvodi mehanizam redovitog izvještavanja koje provode države stranke, kao i određene odgovornosti za samu Savsku komisiju, kako bi se pridonijelo transparentnosti procesa provedbe *Okvirnog sporazuma*.

Prema metodologiji, države stranke prije svakog sastanka država stranaka trebaju pružiti Savskoj komisiji sveobuhvatno izvješće o provedbi *Okvirnog sporazuma* u dotičnoj zemlji te osigurati da tijela nadležna za provedbu *Okvirnog sporazuma* omoguće dostupnost tih izvješća zainteresiranim stranama i široj javnosti. Nacionalna izvješća, kao i sveukupno izvješće o provedbi *Okvirnog sporazuma* koje na temelju nacionalnih izvješća priprema Savska komisija, objavljuju se na internetskoj stranici Savske komisije.

Povrh toga, u okviru Savske komisije uspostavljen je i niz mehanizama kako bi se informacije o provedbi *Okvirnog sporazuma* kontinuirano pružale dionicima i široj javnosti, uključujući službenu internetsku stranicu Savske komisije, bilten *Savski Vjesnik*, razne publikacije, priopćenja za medije, konferencije za novinare i medijske brifinge, konzultacijske radionice, javne prezentacije (projekata, na primjer), kao i druge sastanke s dionicima. Važnu aktivnost u tom kontekstu predstavlja proslava Dana rijeke Save 1. lipnja, što uključuje organiziranje niza događanja svake godine kako bi se promicale važne ekološke vrijednosti i gospodarski potencijal sliva rijeke Save te kako bi se dionici i javnost obavještavali o postignućima u provedbi *Okvirnog sporazuma*.

Važan doprinos praćenju provedbe *Okvirnog sporazuma* pružaju vladine i nevladine organizacije s promatračkim statusom pri Savskoj komisiji, kao i institucije/organizacije na razini Dunava i široj razini s kojima Savska komisija surađuje (npr. ICPDR, Dunavska komisija, UNECE, institucije Europske komisije, i niz drugih).

Praćenje provedbe *Okvirnog sporazuma* postaje sve zahtjevniji proces, budući da se okvir djelovanja neprestano širi kroz protokole uz *Sporazum*. Stoga se može zaključiti kako su redovita analiza i razrada metodologije praćenja koju primjenjuju države stranke i Savska komisija, kao i poboljšanje suradnje država stranaka u tom procesu, od presudne važnosti za uspješno praćenje provedbe, a time onda i od velike koristi za uspješnu provedbu samog *Okvirnog sporazuma*.

7. Dodaci

DODATAK 1: POPIS TIJELA NADLEŽNIH ZA PROVEDBU *OKVIRNOG SPORAZUMA*

DODATAK 2: POPIS PREDSTAVNIKA U SAVSKOJ KOMISIJI

DODATAK 3: POPIS SKRAĆENICA

Dodatak 1: Popis tijela nadležnih za provedbu *Okvirnog sporazuma*

Zemlja	Nadležna nacionalna tijela	Adresa
Bosna i Hercegovina	Ministarstvo prometa i komunikacija Bosne i Hercegovine	Trg Bosne i Hercegovine 1, 71 000 Sarajevo
	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	Musala 9, 71 000 Sarajevo
	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske	Trg Republike Srpske 1, 78 000 Banjaluka
	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	Maršala Tita 15, 71 000 Sarajevo
	Ministarstvo prometa i komunikacija Republike Srpske	Trg Republike Srpske 1, 78 000 Banjaluka
	Federalno ministarstvo prometa i komunikacija	Braće Fejića, 88 000 Mostar
	Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske	Trg Republike Srpske 1, 78 000 Banjaluka
	Federalno ministarstvo okoliša i turizma	Alipašina 41, 71 000 Sarajevo
	Vlada Brčko distrikta	Bulevar mira 1, 76 100 Brčko
Republika Hrvatska	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture	Prisavlje 14, 10 000 Zagreb
	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva	Babonićeva 121, 10 000 Zagreb
Republika Srbija	Ministarstvo poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede	Bulevar umetnosti 2a, 11070 Novi Beograd
	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog uređenja	Omladinskih brigada 1, 11070 Novi Beograd
	Ministarstvo za infrastrukturu i energetiku	Nemanjina 22-26, 11000 Beograd
	Ministarstvo vanjskih poslova	Kneza Miloša 24-26, 11000 Beograd
	Republički hidrometeorološki zavod Srbije	Kneza Višeslava 66, 11000 Beograd
	Republički geodetski zavod	Bulevar vojvode Mišića 39, 11000 Beograd
Republika Slovenija	Ministarstvo vanjskih poslova	Prešernova cesta 25, 1001 Ljubljana, P.P. 481
	Ministarstvo okoliša i prostornog uređenja	Dunajska cesta 48, 1000 Ljubljana
	Ministarstvo gospodarstva	Kotnikova 5, 1000 Ljubljana
	Ministarstvo prometa	Langusova ulica 4, 1535 Ljubljana
	Vladin ured za lokalnu samoupravu i regionalnu politiku	Kotnikova 28, 1000 Ljubljana
	Vladin ured za razvoj	Gregorčičeva 25, 1000 Ljubljana

Dodatak 2: Popis predstavnika u Savskoj komisiji

MEĐUNARODNA KOMISIJA ZA SLIV RIJEKE SAVE				
Sjedište: Vladimira Nazora 61, Zagreb, Hrvatska; e-mail: isrbc@savacommission.org				
Zemlja	Ime	Funkcija	Kontakt	
			Telefon	e-mail
Bosna i Hercegovina	Kemal Karkin	član	+ 387 33 269 470	pidtrans@bih.net.ba
	Savo Gluvić	zamjenik člana	+ 387 51 813 068	vpsava@zona.ba
Republika Hrvatska	Mario Babić	predsjedavajući	+ 385 1 616 9090	mario.babic@pomorstvo.hr
	Ružica Drmić	zamjenik člana	+ 385 1 6307 353	ruzica.drmic@voda.hr
Republika Srbija	Aleksandar Prodanović	član	+ 381 11 311 5370	a.prodanovic@minpolj.gov.rs
	Miladin Avramov	zamjenik člana	+ 381 11 3131 357	miladin.avramov@ekoplan.gov.rs
Republika Slovenija	Mitja Bricelj	član	+ 386 1 478 7464	mitja.bricelj@gov.si
	Aleksander Čičerov	zamjenik člana	+ 386 1 478 2036	Aleksander.Cicerov@gov.si
TAJNIŠTVO SAVSKE KOMISIJE				
	Dejan Komatina	tajnik	+385 1 4886 960	dkomatina@savacommission.org

DODATAK 3: POPIS SKRAĆENICA

Skraćenica/ kratica organizacije	Opis
ADN	<i>Europski sporazum o međunarodnom prijevozu opasnog tereta unutaršnjim plovnim putevima (The European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Inland Waterways)</i>
BA	Bosna i Hercegovina (Bosnia and Herzegovina)
EG	Stručna skupina (Expert Group)
EIA	Procjena utjecaja na okoliš (Environmental Impact Assessment)
ENC	Elektronska navigacijska karta (Electronic Navigation Chart)
EU	Europska unija (European Union)
EU FP7	7. okvirni program EU (7 th Framework Programme of the European Union)
FASRB	<i>Okvirni sporazum o slivu rijeke Save (Framework Agreement on the Sava River Basin)</i>
FRM	Upravljanje rizikom od poplava (Flood Risk Management)
GIS	Geografski informacijski sustav (Geographic Information System)
HR	Republika Hrvatska (Republic of Croatia)
ICPDR	Međunarodna komisija za zaštitu rijeke Dunav (International Commission for the Protection of the Danube River)
IFI	Međunarodna financijska institucija (International Financial Institution)
ISRBC	Međunarodna komisija za sliv rijeke Save (Savska komisija) (International Sava River Basin Commission; Sava Commission)
IWT	Promet na unutaršnjim plovnim putevima (Inland Waterway Transport)
NAIADES	<i>Razvoj plovidbe i unutaršnjih plovnih puteva u Europi (Navigation and Inland Waterway Action and Development in Europe)</i>
NGO	Nevladina organizacija (Non-governmental organization)
PEG RBM	Stalna stručna skupina za upravljanje riječnim slivom (Permanent Expert Group for River Basin Management)
PEG NAV	Stalna stručna skupina za plovidbu (Permanent Expert Group for Navigation)
PEG FP	Stalna stručna skupina za sprječavanje poplava (Permanent Expert Group for Flood Prevention)
PEG APC	Stalna stručna skupina za sprječavanje i kontrolu akcidenata (Permanent Expert Group for Accident Prevention and Control)
PIAC	Glavni međunarodni centar za uzbunjivanje (Principal International Alert Centre)
RBM	Upravljanje riječnim slivom (River Basin Management)
RIS	Riječni informacijski servisi (River Information Services)
RS	Republika Srbija (Republic of Serbia)
SI	Republika Slovenija (Republic of Slovenia)

Skraćenica/ kratica organizacije	Opis
SWMI	Pitanje od značaja za upravljanje vodama (Significant Water Management Issue)
UNECE	Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu (Economic Commission for Europe of the United Nations)
<i>WFD</i>	<i>Okvirna direktiva o vodama (Water Framework Directive)</i>
WISE	Europski informacijski sustav za vode (Water Information System for Europe)

8. Izvori

- [1] Okvirni sporazum o slivu rijeke Save, 2002.
http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [2] *Protokol o režimu plovidbe uz Okvirni sporazum*, 2004.
http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [3] *Deklaracija s 1. sastanka država stranaka Okvirnog sporazuma*, 2007.
http://www.savacommission.org/event_detail/1/19/165.
- [4] *Strategija za provedbu Okvirnog sporazuma*, 2008., Savska komisija,
http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [5] *Izvešće o provedbi Okvirnog sporazuma i radu Savske komisije za razdoblje od 1. travnja 2007. do 31. ožujka 2009. godine*. Izvešće je prihvaćeno 1. lipnja 2009. godine na Drugom sastanku država stranaka *Okvirnog sporazuma*, 2009. Savska komisija,
http://www.savacommission.org/event_detail/1/19/164.
- [6] *Izvešće o analizi sliva rijeke Save*, 2009., Savska komisija,
<http://www.savacommission.org/publication>.
- [7] *Sažetak analize sliva rijeke Save*, 2010., Savska komisija,
<http://www.savacommission.org/publication>.
- [8] *Obnova i razvoj plovidbe u slivu rijeke Save*, 2009., Savska komisija.
- [9] *Pravila o sigurnosti i tehničkim pitanjima plovidbe*, 2009., Savska komisija,
<http://www.savacommission.org/decision>.
- [10] *Predstudija izvodljivosti za obnovu i unapređenje plovnog puta na rijeci Savi*, 2007, ISRBC, <http://www.savacommission.org/project>.
- [11] *Studija izvodljivosti za obnovu i razvoj plovidbe i prometa na plovnom putu rijeke Save*, 2008., Savska komisija, <http://www.savacommission.org/project>.
- [12] *Protokol o sprječavanju onečišćenja voda uzrokovano plovidbom uz Okvirni sporazum*, 2009., http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [13] *Akcijski plan za poplave za sliv rijeke Save*, 2009, ICPDR i Savska komisija,
<http://www.savacommission.org/publication>.
- [14] *Protokol o zaštiti od poplava uz Okvirni sporazum*, 2010.,
http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [15] *Sava GIS strategija*, 2008., Savska komisija, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [16] *Hidrološki godišnjak za sliv rijeke Save za 2006. godinu*, 2010., Savska komisija,
<http://www.savacommission.org/publication>.
- [17] *Strategija EU za dunavsku regiju*, 2010., Europska komisija,
http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/danube/index_en.htm.
- [18] *Deklaracija s 2. sastanka država stranaka Okvirnog sporazuma*, 2009.,
http://www.savacommission.org/event_detail/1/19/164.
- [19] *Odluka 21/09 Savske komisije*, 2009., Savska komisija,
<http://www.savacommission.org/decision>.
- [20] *Odluka 01/10 Savske komisije*, 2010., Savska komisija,
<http://www.savacommission.org/decision>.
- [21] *Izvešće sa sastanka "Poticanje provedbe Okvirnog sporazuma u području upravljanja vodama i okoliša"*, 2010., Savska komisija,
http://www.savacommission.org/event_detail/0/0/203/3.

- [22] *Plan upravljanja slivom rijeke Dunav*, 2009., ICPDR, http://www.icpdr.org/icpdr-pages/danube_rbm_plan_ready.htm.
- [23] *Sliv rijeke Dunav: dijeljene vode – zajednička odgovornost*, Dunavska deklaracija koju su 16. veljače 2010. godine prihvatili ministri okoliša, 2010., <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/mm2010.htm>.
- [24] *Zajednička izjava o vodećim načelima za razvoj unutarnje plovidbe i zaštite okoliša u slivu rijeke Dunav*, 2008., ICPDR, Dunavska komisija i Savska komisija, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [25] *Priručnik za najbolju praksu u održivom planiranju plovnih puteva*, 2010., ICPDR, <http://transfer.message.at/ZJyVSK80VdDitR>.
- [26] *Europa 2020 – europska strategija za pametan, održiv i inkluzivan rast*, 2010., Europska komisija, http://europa.eu/press_room/pdf/complet_en_barroso_007_-_europe_2020_-_en_version.pdf.
- [27] *Studija o planiranju i uređenju rijeke Save*, 1972., UNDP.